

Att leva i Kyrkans hjärta

Reträttföreläsning Berget, Rättvik 18-19 juni 2013

Biskop Anders Arborelius ocd

Föreläsningen är nedskrivna efter bandinspelning

Föreläsning I

Vi ber om den Helige Andes ljus och varma fläkt.

Kom, Helige Ande, och fyll oss med öppenhet för det som Jesus Kristus vill ge oss, för det som kan hjälpa oss att hitta vår plats i tillvaron, i gemenskap med dig, för världens frälsning och i Kyrkans hjärta. I Faderns och Sonens och den Helige Andes namn. Amen.

Vi kan lära oss oerhört mycket av Bibeln, men vissa saker har vi kanske inte riktigt tagit till oss för vårt vanliga liv. Ett ord som kan vara oss till stor välsignelse och nytta är begreppet frälsningshistoria. Begreppet används i exegetiken, och Bibeln lär oss att Gud leder sitt folk, i både det gamla och det nya förbundet. Men ibland glömmar vi att Gud fortsätter att leda oss och att vårt liv i alla dess små eller större händelser också är frälsningshistoria. I sin ofattbara godhet och försyn håller Gud oss i sin hand, så som vi ser på statyn av Carl Milles (1875-1955). De händelser vi är med om, både de inre och de yttre, syftar till att vi skall förvandlas och frälsas av Gud. Det är inte bara likgiltiga händelser utan Gud talar till oss genom det vi är med om, även om det sker genom ett filter. Skapelsen har sin autonomi och människorna har sin frihet. Guds försyn är som solen som alltid finns där. I sista hand kan allt det som vi är med om ge oss en aning om vad Gud vill och vad han gör för oss. Den insikten är oerhört viktig för att vi skall förstå vårt liv i en djupare mening.

I Bibeln lär vi oss också att Gud ser på oss som ett folk, en församling. Han samlar sig ett folk, som sedan i det nya förbundet blir ett universellt folk. Eftersom vi utan egen skuld är fostrade i ett individualistiskt klimat, där individen hela tiden står i centrum, har vi lite svårt att förstå att vi är infogade i ett folk, i ett nätverk, där Gud talar till oss och använder oss för varandra.

Det bibliska begreppet frälsningshistoria gäller fortfarande och kan vara oss till hjälp att bli mer hemma i tillvaron. Vi är inte en gäst hos verkligheten, även om Pär Lagerkvist (1891-1974) skrivit en bok med den titeln. Vi är hemma här. Gud har satt oss här och gett oss allt vi har. Han har gett oss varandra. Vare sig vi tycker om varandra eller inte, känner sympati eller antipati, likgiltighet eller kärlek till varandra, behöver vi varandra. Vi påverkar varandra. Vi kan både hjälpa och stjälpa varandra. När vi hör orden om att Gud låter sin sol gå upp över både onda och goda (Matt 5:45), identifierar vi oss genast med de goda. Men det är alltid en blandning av båda slagen hos oss, och därför vill Gud frälsa oss från det onda och det gör han också genom att vi påverkar varandra.

I vår egen historia har vi ofta mött Gud på ett förmedlat sätt. Ofta är det andra människor som har hjälpt oss att möta Gud. Vi får inte mobilsamtal, SMS eller twitter från Gud, utan vi möter honom i ett spektrum av vanliga människor. Det kan ibland vara bra att tänka efter vem som har hjälpt mig att möta Gud och vem som har gjort det lättare för mig att ta emot honom i mitt liv. På motsvarande sätt kan jag tänka efter vem som har gjort det svårare. Så småningom kan vi se djupare på både vårt personliga liv, vår omgivning och hela världens historia och våga tro att historien alltid är en frälsningshistoria. Då får vi också en mycket mer hoppfull syn på både vårt eget liv och världens liv.

Jag talade nyligen med en av de lärda män som hade varit med på seminariet "Hedningarnas förgård" anordnat i Stockholm i september förra året av Vatikanen. Denne man hade inte någon direkt tro men var ändå intresserad av de djupare frågorna. Han var djupt oroad över vår tids förflackning och förtyligande. Som kristna har vi ändå ett hopp att det aldrig är helt hopplöst, hur än tillvaron är. Vi vilar i Guds hand, även om allt tycks tala emot det. Gud överger inte sitt folk. Han är med oss. Gud vill infoga oss i det heliga folket och ge oss vår plats, som gör att vi kommer Gud närmare och öppnar oss för honom men också kan förmedla honom och ge honom vidare.

Den frälsning, kärlek och nåd som Gud ger mig skall inte stanna upp inom mig utan pulsera. Vi talar i trosbekännelsen om de heligas samfund. Vi är ett nätverk, en mystisk kropp, och Guds nåd pulserar mellan oss. Vi påverkar varandra. Men vi kan också klippa av och bli till hinder för varandra och bli stöttestenar, vilket dock även det kan väcka någon annan. Vi ser i Kyrkans historia att när det har gått riktigt ner i botten och det bara tycks vara förfall och förflackning, kan det väcka andra att öppna sig ännu mer för Gud. Ett "nej" till Gud för någon kan också innebära ett "ja" till Gud för någon annan. Det som sker är aldrig determinerat. Guds nåd kan väcka stenar till liv. Han kan göra vanliga smålänningar eller skåningar till stora helgon. Guds nåd verkar aldrig i ett slutet rum utan överallt och alltid.

Vi skall med hjälp av en bestämd person försöka upptäcka hur också vi kan hitta vår plats i Kyrkans hjärta. Det är bara där vi kan komma Gud riktigt nära och samtidigt ge honom någonting. Jag har valt Thérèse av Lisieux, Thérèse av Jesusbarnet (1873-1897), eftersom hon på ett sällsamt tydligt sätt visar hur hennes historia verkligen blir frälsningshistoria. Det som sker är på ytan tämligen händelseöst, men det hjälper henne ändå att komma Gud nära och ta emot honom på ett djupare sätt. Livet behöver inte vara speciellt händelserikt eller extraordinärt, utan också ett vanligt vardagsliv med alla dess trevliga och mindre trevliga händelser kan hjälpa oss att förstå och ta emot Guds liv. Vi har ibland en föreställning att helgonen och mystikerna är några extraordinära Marsvarelser som av tillfällighet har hamnat på jorden men inte riktigt berör oss vanliga knegare.

Därför är det viktigt att upptäcka att varje människa och hennes livshistoria är ett uttryck för Guds längtan att frälsa en människa. Gud vill frälsa alla människor. Han vill möta alla människor på djupet och förvandla dem och samtidigt binda ihop dem. Vi hör ihop och är inte åtskilda, enskilda individer som sitter i ett lufttomt rum och tar emot Guds nåd, utan nåden pulserar mellan oss människor. Gud använder andra människor för att frälsa mig och han använder även mig. Det är en omstörtande erfarenhet när det går upp för oss att Gud kan använda oss för att hjälpa andra människor att bli

frälsta. Så handlar han i hela Bibeln och i hela Kyrkans historia. Gud har alltid tillit och tilltro till oss. Han litar på att vi kan samverka med hans nåd. Vi gör honom ofta besvikna, men han hoppas ända in i det sista att vi skall vilja ta emot hans nåd och frälsning och ge den vidare. Varje andetag kan vi andas in Guds nåd och frälsning och i varje utandning kan vi ge nåden vidare. Så sker när vi ber. Inte minst i Östkyrkan knyter man bönen till andningen. Vi behöver bara tänka på Jesusbönen: "Herre, Jesus Kristus, förbarma dig över mig syndare".

Att försöka knyta ihop det stora, underbara frälsningsmysteriet med vårt lilla livs alla händelser kan bli avgörande för hur vi förhåller oss till vårt liv och världens liv. Egentligen är det något självklart som vi alla har hört om, men ibland är det just det självklara som är svårast att omsätta i tillvaron, eftersom vi inte riktigt vågar lita på att vi kan vara så viktiga i Guds ögon. Kan han vilja göra så mycket med "lilla mig"? Jag vågar liksom inte tänka på att jag också kan vara "stora jag" och att Gud kan vilja göra något med "lilla mig".

Därför är det så befriande att möta lilla Thérèse och se att det i ett litet och inskränkt liv kan ske något stort, omstörtande och underbart. Den horisonten måste vi ha med oss. Det handlar inte bara om lilla Thérèse utan också om "lilla mig". Det som Gud har gjort i henne vill han göra också i mig. Gud talar till oss genom det vi är med om, den bakgrund och uppväxt vi har, genom vår psykologi, vår omgivning och våra närmaste. Allting är delaktigt i detta. Gud använder det material som finns.

Vi behöver inte drömma oss bort någon annanstans, till en drömvärld eller idealisk värld där vi möter Gud. Vi måste undvika frestelsen att tro att det är bättre någon annanstans. Gud har skapat mig som ett unikt mästerverk för att jag skall finna honom, förvandlas av honom och ge honom vidare utifrån de förutsättningar jag har. Om jag kan ta emot detta har jag hittat min plats i frälsningshistorien, i Kyrkans Hjärta. Då kan jag mer och mer ta emot Gud där och låta mig frälsas och helgas av hans nåd och samtidigt ge honom vidare, på ett antingen mer aktivt eller passivt sätt.

Det är befriande att tänka på att lilla Thérèse levde ett mycket instängt liv. Det var inte många människor hon såg, men ändå har hon blivit ett av den Katolska Kyrkans mest älskade helgon. Hennes bild finns i de flesta kyrkor. 1900-talets spiritualitet har i hög grad präglats av henne, även om hon senare fått konkurrens av Syster Faustina (1905-1938). Båda två har dock samma grundbudskap som handlar om Guds barmhärtighet, om Gud som i sin ofattbara kärlek vill frälsa oss och låta sin nåd strömma ut över världen. Men om nåden strömmar ut, måste någon ta emot den. Uppgiften att ta emot nåden låter så självklar men kan vara mycket svår. Lilla Thérèse talar om att vi måste stå med två tomma händer. Vi vill så gärna pyssla med något. Ofta sitter våra spänningar i händerna. Vi kan bara ta emot nåden genom att vända händerna uppåt och ta emot Gud. Öppenheten, mottagligheten och fogligheten för Guds nåd är någonting vi ständigt måste lära oss på nytt, eftersom vi så lätt vänder händerna och fyller dem med någonting.

En av de äldsta kristna bilderna finns i Priscillakatakomberna i Rom. Man ser där en kvinna som står med uppsträckta händer i Orante-hållning. Samma hållning finns i vår liturgi för att fånga upp Guds nåd och ge den vidare. Man har diskuterat vem kvinnan är, om det är Priscilla som är begravd där, en

bild av Kyrkan eller en bild av Jungfru Maria. Vi kan säga att alla svaren är riktiga. Det är samma grundhållning i varje enskild människas liv inför Gud som i Kyrkan och i Jungfru Maria. Vi tar emot Guds nåd, låter den strömma in i oss och omforma oss, så att vi kan ge den vidare. Detta kristna grundmysterium är egentligen mycket enkelt. Bara genom att öppna våra händer kan vi ta emot Gud, som gör stora ting med oss liksom med Jungfru Maria och Kyrkan.

Lilla Thérèse kan lära oss att ta emot Gud. Vi tycker att det låter så självklart att ta emot Gud, men ofta är det inte det. Vi vill ofta ha någonting annat och har våra förväntningar. Thérèse har två små ord som kan skaka om oss. Hon säger: "Sedan jag var tre år gammal har jag aldrig nekat den gode Guden något". Vi kanske istället skulle säga från fyra års ålder eller från trettio års ålder eller från i går. Att säga som hon låter heroiskt. Men det är den grundhållning vi har, när vi hela tiden låter oss översköljas av Guds nåd. Vidare säger Thérèse något som också kan skaka om oss. Hon säger: "Jag kunde inte låta tre minuter passera utan att tänka på Gud". För oss är det kanske tre timmar eller tre dagar.

Vi får inte tro att det rör sig om en spänd koncentration att hela tiden ha kvar en tankebild, utan det handlar om att hitta sin plats, vara medveten om att stå inför Gud, försöka ta emot det han ger och ge det vidare. Då blir det i mig en grundhållning att vara medveten om att Gud är medveten om mig. Ibland förväxlar vi bön och andligt liv med tankeverksamhet, men egentligen handlar det om hjärtverksamhet. Hjärtat slår hela tiden för Gud. Om vi har ett jobb måste vi tänka på jobbet, vare sig vi vänder omeletter eller undervisar i kvantfysik. Men människan är mer än tankarna. Ibland har vi lite svårt att förstå att vi inte alltid kan tänka på Gud, inte ens i bönen. Vi sitter några minuter i bön och börjar kanske sedan tänka på vad vi skall ha till middag eller hur jobbigt det är på jobbet. Det djupaste i oss är inte tankarna utan det Gud kallar hjärtat. Det kan alltid slå för Gud. Om vi kan sjunka ner på denna djupnivå blir livet någonting helt annat, och det är det Thérèse vill säga oss. Djupast inom sig vill hon inte neka Gud någonting utan alltid leva för honom.

Vem var då Thérèse Martin? Hon föddes 1873 i Alençon i en miljö, som någon sagt var den mest osannolika för att frambringa ett helgon: den franska bourgeoisien, som med näbbar och klor kämpade för att Dreyfus (1859-1935) skulle förklaras skyldig. Det var socialt, kulturellt och politiskt en ganska inskränkt miljö. Men ändå hade Thérèses föräldrar, som tillhörde denna socialgrupp, ett öppet hjärta för både Gud och de fattiga. Varje dag gick de till det som kallades de fattigas och arbetarnas mässa kl. 05.30. Att i vår tid komma till en mässa så tidigt på morgonen skulle inte vara möjligt i vår del av världen, men möjligen i USA eller Vietnam. Varje måndag togs tiggarna emot i deras hem. Thérèse växte upp i en samhällsklass som kunde tyckas mycket inskränkt, men där det också fanns människor som var mycket öppna för den man på franska kallar "*le bon Dieu*", den gode Guden.

Thérèse skriver: "Hela mitt liv har den gode Guden omhändertagit mig med kärlek. Mina första minnen är präglade av leenden och ömma smekningar". Redan som litet barn erfor hon sin omgivning som genomskinlig för Gud. Det är ganska betecknande att hon talar om leenden. Genom ett leende kan vi evangelisera världen, kanske mer än genom ord. I vår tid har ofta orden svårt att nå ut. Vi skulle kanske lyckas sprida evangeliet bättre genom leenden. Thérèse växer upp i en familj där modern och fadern förmedlade kärlek liksom alla hennes syskon. Thérèse försöker svara med samma mynt. Hennes mamma berättar: "Lillan är en makalös skälmunge. Hon kommer och klappar mig, samtidigt

som hon önskar mig döden. O, vad jag önskar att du fick dö, stackars lilla mamma. Det är ju för att du skall få komma till himlen. Du säger ju, att man måste dö för att komma dit".

Bara en så liten episod visar oss något av den trons och ömhetens atmosfär, som fanns i familjen. Det verkar faktiskt som om Gud alltid tycks höra Thérèses minsta önskningar. Mammans död, endast 46 år gammal, i cancer. Då börjar en ny epok i Thérèses liv. Hon som nu är 4½ år gammal förvandlas. "Jag som hade varit så livlig och meddelsam, blev stilla, blyg och överdrivet känslig. En blick var nog för att få mig att gråta".

Thérèse blir ett överkänsligt barn. Vi vet att många barn blir överkänsliga och upplever tillvaron som svår och jobbig, inte minst i skolan, där många barn mobbas och inte trivs. Thérèses överkänslighet gränsar till det neurotiska. Hennes syster berättar om denna period när hon fick kriser av skräck. "Somliga spikar tycktes henne vara stora, förkolnade fingrar. När hon såg på sin fars hatt, utstötte hon ett skri av fasa: o, det stora, svarta odjuret. Hennes ögon fick ett skräckfyllt uttryck. Hon kastade sig framstupa ner från sängen på golvet. Hon bankade sitt huvud hårt mot sängens fot. Det finns inget att göra, sade doktorn. När jag såg, hur utmattad hon hade blivit av denna kamp, ville jag ge henne att dricka. Men hon skrek av fasa: de vill förgifta mig".

Det är tydliga tecken på neurotisk överkänslighet. Redan som liten flicka fick hon gå igenom en svår kamp. Bland det värsta som fanns var att gå i skolan. "De fem år jag gick hos benediktinsystrarna i Lisieux blev de tristaste i mitt liv", säger hon. Det märkliga var att Thérèse som först hade upplevt livet som ett underbart liv, där alla var kärleksfulla, hamnade i en neurotisk överkänslighet. Men viktigt att förstå är att man inte är determinerad att bli kvar i överkänsligheten. Redan som barn fick hon kämpa för att inte bli kvar där.

Det är mycket lätt att fastna i överkänslighet eller självömkan. Jag kan lätt finna behag i min överkänslighet, tycka synd om mig och ge upp. Alla måste ta hand om mig och hjälpa mig. Människans frälsningshistoria innebär att hon också måste konfronteras med denna sida av verkligheten och frågan om vad Guds mening med detta kan vara. Är det meningen att jag måste bli en ömtålig porslinsvarelse som alla skall behandla med silkesvantar och tycka synd om, eller är det meningen att jag på ett djupare plan skall bli befriad från min själviskhet? Man kan ibland uppleva överkänsligheten och självömkan som gränslös. Det finns då ingen annan som det är så synd om som om mig. Vi kan alla drabbas av sådana tankar. Varför skall jag alltid ha sådan otur? Varför skall jag alltid hamna på en besvärlig arbetsplats? Hur kan Gud tillåta att jag har det så besvärligt? Det är mycket lätt att hamna i självömkan. Det gäller både människor vi möter och oss själva. Risker är att bli kvar i självömkan. Jag vill då att alla andra skall tycka synd om mig och ömka mig.

Thérèse försökte i alla fall kämpa. Det första steget i den helande processen kommer på Pingstdagen 1883, då hon får ett av de ytterst få nådebevisen i sitt liv. Till skillnad från många andra helgon fick hon inte uppleva många extraordinära, mystiska nådebevis. Men hon ser denna händelse som extraordinär. Det är en staty av Jungfru Maria som tycks ge henne ett leende. Hon skriver: "Plötsligt föreföll mig den heliga jungfrun vacker, så vacker, att jag aldrig förr sett något så vackert. Hennes ansikte uttryckte en ousäglig godhet och ömhet. Men det som trängde till djupet av min själ var den heliga jungfruns underbara leende. Då försvann all min smärta och två stora tårar flöt fram i mina ögon och rann långsamt ner för kinderna. Det var tårar av oblandad glädje".

Thérèse erfor Jungfru Marias ömhet och medkänsla i ett leende. Jag tror inte det är någon tillfällighet att det just var ett leende. Vi får alltid se på Jungfru Maria som någon som ler ömt och medkännande med oss. Ibland kan denna trosvisshet hjälpa oss. Det finns alltid någon som ser på mig med ett leende och med ömhet. Jungfru Maria som Kyrkans Moder ler hela tiden ler mot oss. Ibland har vi kanske mött "leendets missionärer", som bara genom att se lite vänligt på oss kan hjälpa oss. I nästan

alla kloster kan man finna äldre munkar och nunnor som sitter och nickar vänligt mot dem som kommer dit. De kanske inte har så mycket att säga, men deras vänliga leenden betyder någonting. Vi kan också ibland försöka nicka vänligt, t.ex. på tunnelbanan där många ser så bittra ut.

Thérèse möter leendet som ett första steg i sin helande historia. Hon erfar att Jungfru Maria är intresserad av henne, vill henne väl och ser ömt och leende på henne. Bara det att det finns någon som visar henne intresse, kan bli till stor hjälp för ett ömtåligt och känsligt barn. Om det då är Guds Moder som visar intresse, ömhet och leende är det så mycket bättre. Detta första steg är mycket viktigt.

Tre år senare kommer den stora, helande händelsen, det Thérèse själv kallar "julnåden". Det kan tyckas vara en ännu mer ordinär och vanlig händelse. Familjen kommer hem från julnattsmässan. På den tiden var det långa gudstjänster och barnen väntade på sina julklappar som lades i skorna. Pappan var lite trött och irriterad och sade utan att tänka sig för: "Skönt att det är sista året". Eftersom Thérèse var en liten, mycket överkänslig flicka började redan hennes självömkan strömma fram, men hon lyckades förhindra besvikelsen att bryta ut, även om hon först kände en rörelse att ge efter för besvikelse och tårarna nästan kom henne i ögonen. Thérèse berättar: "Céline, hennes syster, som visste hur känslig hon var och såg hur tårarna skymtade i hennes ögon, fick även lust att gråta, ty hon höll mycket av Thérèse och förstod hennes sorg. 'O Thérèse', sade hon, 'gå inte ner, det skulle göra dig ledsen att genast titta i skorna'. Men Thérèse var inte längre densamma. Jesus hade förvandlat hennes hjärta. Hon höll tillbaka tårarna, gick raskt ner för trappan, och medan hon försökte dämpa hjärtklappningen, tog hon sina skor, ställde dem framför pappan och drog glatt fram alla sakerna, strålande som en drottning. Pappan skrattade, han hade blivit glad igen, och Céline trodde att hon drömde! ... Lyckligtvis var det en härlig verklighet: den lilla Thérèse hade återfunnit den själsstyrka hon förlorat vid fyra och ett halvt års ålder, och nu skulle hon bevara den för alltid!"

Det är en liten och obetydlig händelse: en liten flicka som lyckas behärska sin lust att tycka synd om sig själv. Men Thérèse tolkar händelsen som Guds stora nåd, som nådens genombrott i sitt liv. Det kan tyckas märkligt att en till synes så liten händelse kan få en så stor, omvälvande betydelse. Thérèse menar att det var den definitiva omvändelsen i hennes liv. Om hon hade varit frikyrklig hade hon sagt att hon då blev frälst. Här erfor hon att frälsningen var starkare än egenkärleken. Hon såg att det fanns mycket egenkärlek i hennes överkänslighet och självömkan.

Viktigt för oss att komma ihåg är, att i de små, obetydliga händelser vi ställs inför – när någon är ovänlig, gör oss lite besvikna eller inte ger oss den present vi hade hoppas på till jul, ja, de små saker som kan få oss att tycka synd om oss själva – kan vi stiga ner som en drottning och leende ta emot det svåra, och se också det som Guds nåd, att människor inte behandlar oss så omtänksamt som vi hade tänkt oss. Det kan vara mycket belysande att Guds nåd förmedlades till Thérèse genom någon annan som gjorde henne besviken på ytan. Det var extra svårt att det skedde genom fadern som hon satte så högt. När någon vi älskar och sätter stort värde på inte gör vad vi hade förväntat oss, är det mycket lätt att bli besviken istället för att jubla. Men vi kan, även om den första spontana rörelsen börjar välla upp, stoppa den. Det är det Thérèse gör. Tårarna var redan på väg, men Guds nåd var starkare. Vi kan lära oss mycket av en sådan liten händelse och det kan bli nådens genombrott. Vissa, som har studerat Thérèse i jämförelse med andra mystiker, säger att egentligen var det då hon tog emot den djupaste mystiska nåden, det som mystikerna kallar den andliga förmålningen. Det låter ännu mer omvälvande och otroligt att en liten flicka bara genom att svälja sina tårar och övervinna sin besvikelse och överkänslighet kan förvandlas av nåden. Men faktum är att detta för henne var nådens genombrott.

Samma jul, år 1886, var det två andra gestalter i Thérèses hemland som också blev omvända. Det var Charles de Foucault (1858-1916), som grundade det som nu kallas Jesu små systrar och Jesu små

bröder, och den store dramatikern Paul Claudel (1868-1955). Naturligtvis hade de helt andra livshistorier. Thérèse kallade alltså den händelse hon var med om "julnåden". Det är typiskt för Guds sätt att handla att han använder till synes obetydliga händelser i vårt liv för att frälsa oss och föra oss in på rätta banor, så att vi hittar vår plats i tillvaron.

Denna nåd följs av en annan insikt som faktiskt skulle komplettera "julnåden". Thérèse fick syn på en bild av Jesus på korset, där blodet droppade ner från hans sida och händer. Hon kände då en oemotståndlig kallelse att stå där och fånga upp blodet för att, som hon sade, ge det vidare till själarna. Hon hade fått möta Guds nåd för sig själv i "julnåden" och blivit befriad från sin själviskhet och självömkan. Men då togs hon genast i tjänst för de andras skull. Hon fick som en kompletterande nåd erfara att hon var kallad att medverka med Jesus i frälsningsverket. Hon uttryckte det så: "Var det inte just det som borde hjälpa ett skyggt barn, som Gud hade bestämt att genom bön och försakelse bli apostlarnas apostel?" Här anknöt hon till det, som man inte minst i dominikansk tradition brukar säga, att Maria Magdalena blev apostlarnas apostel, hon som kom först till den tomma graven och såg att Jesus hade uppstått. Hon skyndade sig iväg för att evangelisera apostlarna. Hennes kallelse har ofta knutits till det kontemplativa livet.

Thérèse förstår redan nu att Jesus vill använda henne för att bli apostlarnas apostel. Den insikten kommer att gå som en röd tråd genom hela hennes liv. Hon känner sig kallad att be för prästerna och för alla dem som stod i det aktiva apostoliska livet att sprida evangeliet. Hon vill stå inför Gud för deras skull. Hennes sätt att medverka i frälsningsverket är att fånga upp blodet som strömmar ned från den korsfäste Jesus och låta det spridas över hela världen. Thérèse har blivit fri från sin självupptagenhet genom "julnåden" och nu tas hon i tjänst för denna uppgift. Hon finner sin plats i Kyrkans hjärta genom att vara apostlarnas apostel.

Ungefär samtidigt börjar hon känna en dragning att bli karmelitnunna. Allt går mycket fort i den här unga flickans liv. Gud har bråttom. I vissa människors liv går det mycket långsamt. Man talar om långsamhetens lov. I andra människors liv går det mycket fort. Vi skall inte jämföra oss med varandra i detta avseende. Också bland själarna finns olika typer. Vissa är lite långsamma och tröga. Några är mycket spänstiga och spatserar fram på fullkomlighetens väg med sjumilastövlar, medan andra går fram med tuppfiät. Vi kan inte gå med andras skor, utan vi måste också lära känna oss själva.

Hos Thérèse, den lilla flickan, gick det verkligen undan. Först kom "julnåden" med stor befrielse. Men hon befriades inte bara för att njuta för egen del utan för att stå under korset. Denna dubbla karaktär är mycket tydlig hos Thérèse. När hon kom till klostret kallade hon sig inte bara Thérèse av Jesusbarnet utan också av det lidande Anletet. Det handlar både om det lite ömma och barnsliga och om kampen vid korset, om att stå kvar och låta Jesu frälsande kraft och blod strömma ut över världen. Även om hon är kallad till ett kontemplativt, stilla liv, så är det inte för egen njutning och för egen skull utan för att bli fruktbar för Kyrkan och för världens frälsning – hon får del av det som man tidigare kallade själätörst. Hon törstar efter att hjälpa Jesus att rädda själarna. Hon säger: "Jag bönföll apostlarna att be för mig och inge mig de ord jag skulle säga". Hon kände sig delaktig i apostlarnas verk, men som deras apostel, förebedjare och hjälpare.

Redan tidigt börjar Thérèse se det som är hennes plats i Guds plan, i de heligas gemenskap, de heligas samfund, Kyrkans kropp. För Thérèse är Kyrkan i hög grad Jesu mystiska kropp, där vi alla har vår uppgift, vare sig det är att vara lillfingrets nagel eller att få en till synes viktigare plats. Det spelar inte så stor roll vilken funktion eller plats vi har, bara vi vet att vi har vår plats. Så småningom kommer Thérèse fram till det ögonblick när hon säger att hon vill leva i Kyrkans hjärta. Det finns i hennes liv en kontinuitet redan från början när hon börjar upptäcka att Gud vill ta henne i sin tjänst. Under barnaåren växer kallelsen fram att bli karmelitnunna. Redan som fjortonårig flicka säger hon: "Vid femton års ålder vill jag vara karmelitnunna". Det kan tyckas att hon hade lite väl bråttom. I vår

tid skulle man aldrig släppa in en så ung flicka i klostret. På hennes tid fanns också ett stort motstånd, men vi ser i hennes självbiografi att hon faktiskt lyckas. Både familjen och biskopen i Bayeux satte sig till motvärn, men Thérèse gav sig inte utan sade, att hon ville att de skulle åka till påven. Hon var viljestark av sig.

Thérèse följde med på en pilgrimsfärd till Rom som hon skildrar på ett mycket klarsynt sätt. Det var den högre societeten hon åkte med. Under pilgrimsfärden förstod hon att inte alla präster var helgon. Hon såg också den mänskliga svagheten i kyrkan och i prästerna. Då förstärktes draget att be för prästerna och deras omvändelse. Samtidigt fick hon en insikt i att Kyrkan är till för både onda och goda, för halvonda och halvgoda. Det är där frälsningen sker. Hon blev inte bitter eller besviken, utan hon såg att hennes uppgift var att be för alla.

Vi kan inte förvänta oss att alla är helgon. Samma sak gäller i klostret. Thérèse säger att hon inte hade några illusioner om livet i klostret. Ofta har man illusioner vare sig man gifter sig eller går i kloster. Man förväntar sig att andra skall vara på ett visst sätt och vara goda, fina och osjälviska. Man förväntar sig att gifta sig med en drömprins eller en drömprinsessa. Så upptäcker man att det är en vanlig halvsur kille eller en shoppinggalen tjej, och då är det lite svårare. Eller kommer man till klostret och förväntar sig underbara människor men finner där lite halvjobbiga och knepiga människor som trampar varandra på tårna.

Vi kan inte förvänta oss att en människa skall ge oss den fullkomliga kärleken. Om vi förväntar oss det fullkomliga av en människa, brister vi också själva i kärlek. Vi kan inte förvänta oss fullkomlig kärlek av en ofullkomlig varelse. Det låter kanske lite cyniskt, men det är en viktig insikt både då man gifter sig, går i kloster eller börjar ett nytt arbete att man inte kan förvänta sig guld och gröna skogar. Man kan inte förvänta sig att få den oändliga och fullkomliga kärleken av en människa. Om man kan dra ner på förväntningarna är det större chans att det skall gå bra. Då blir man istället överraskad om man får mer än man förväntat sig. Men om man förväntar sig en drömprinsessa, underbara arbetskolleger eller fullkomliga nunnor och munkar, blir man nästan alltid besviken. Samtidigt kan man också sära varandra genom att förvänta sig för mycket. Om man går in i klostret eller äktenskapet utan illusioner blir man inte besviken.

Thérèse säger: "Vad illusioner beträffar hade Gud i sin nåd sett till att jag inte hade en enda, då jag gick in i Karmel". Resan till Rom hade befriat henne från illusioner vad det gällde präster. Då hon trädde in i klostret utan illusioner beträffande nunnor blev hon lycklig. I sin självbiografi kommer hon att skildra mötet med andra systrar. Hon beskriver möten som för någon annan människa kunde ha inneburit en besvikelse. Men för henne blev det inte så. Hon glömde aldrig att varje människas historia är en frälsningshistoria. För vissa av dem går det snabbare och för andra långsammare. Gud använder också våra små egenheter för att frälsa andra människor. Det är en gammal klostervisdom. Johannes av Korset (1542-1591) säger att vi skall se på alla andra i klostret som hantverkare som Gud har satt där för att de skall mejsla och hyvla av oss. Då blir vi inte besvikna utan vi tror att de avhyvlingar vi fick var något vi behövde och var oss till hjälp. Det är inte bara fullkomligheter vi skall ta emot, för då skulle vi kanske inbilla oss att vi redan är fullkomliga.

Thérèse hade redan som barn förstått att vårt liv är en frälsningshistoria. Det är Gud som styr och han använder det material som finns. Att lära sig att ta emot det är vishet. Det är Andens vishet. Det är inte lätt för vi skulle så gärna vilja att det i alla fall skulle vara lite bättre, att folk var lite mer hyggliga och snälla mot oss och förstod oss lite bättre. Men nu är det inte så, och det är bra. Då har vi något att lära oss, något som kan hjälpa oss att bli frälsta.

Vi ber för varandra att vi hjälper varandra på frälsningens väg.

Herre, Jesus Kristus, du har samlat dig ett folk av onda och goda som drar fram genom historien. Hjälp oss att se vår plats och finna vår glädje i den, även om det är en plats som vi kanske inte riktigt hade tänkt oss. I Faderns och Sonens och den Helige Andes namn. Amen.

Föredrag II

Himmelske Fader. Vi tackar dig för att vi får vara dina barn, att vi får tillhöra dig, att varje steg vi tar kan föra oss närmare dig. I Faderns och Sonens och den Helige Andes namn. Amen.

Först lite repetition. Vi började med att se på begreppet frälsningshistoria, ett bibliskt begrepp som också är ett vardagsbegrepp, eftersom vi får tro att hela vår mänskliga historia, allt det vi är med om, allt det vi kämpar med, allt det vi gläds åt uttrycker att Gud försöker frälsa och befria oss, att han kommer till oss just i det vanliga livets alla omständigheter och inte bara i högtidsstunder, utan att det liv vi lever, den historia som är vår, är vår mötesplats med honom. Det försökte vi illustrera i Thérèse av Lisieux och hennes liv. Redan tidigt började hon förstå att Gud verkade i hennes liv, talade till henne och använde andra personer för att arbeta på henne för att fila av de små kanter och de små brister hon hade. Det är viktigt att hålla kvar denna insikt i bakhuvudet.

Nu på det andra steget skall vi ta upp ett liknande bibliskt begrepp: Guds folk. Vi ser, inte minst i det gamla förbundet, att Gud samlar sig ett folk. Gud vill inte frälsa oss som enskilda, åtskilda individer utan han vill föra ihop oss. Det tycker vi inte alltid om. Vi skulle hellre vilja att vi satt enskilt inför honom och hade ett enskilt samtal lite då och då. Det skulle vara lättare. Men Gud samlar ihop, rafsar ihop alla slags människor, onda och goda, för att göra något av det. Det blir ännu tydligare i det nya förbundet, när Kyrkan inte bara omfattar ett folk utan alla folk, judar, greker och alla andra folk. En viktig tanke är att vi möter Gud som ett folk och att vi som gemenskap möter Gud som gemenskap, eftersom Gud är en treenig Gud. Han är både en och tre. Det folk vi tillhör är den treenige Gudens folk.

Denna tanke som man kallar *Ekklesia Trinitatis*, Treenighetens Kyrka, betonas mycket starkt i det Andra Vatikankonciliet. Innebörden är att Guds folk förs ihop av den treenige Guden. Fadern samlar ihop ett folk i Sonen genom Anden. Allt i Kyrkan, allt i Guds folk, pekar vidare på den treenige Guden. Det blir tydligt inte minst i liturgin, där vi nästan alltid vänder oss till Fadern genom Sonen, Jesus Kristus, i den Helige Andes enhet. Själva folket, själva gemenskapen, pekar tillbaka på den Gud som samlar sitt folk. Vi möter Gud i detta folk. Vi möter honom tillsammans som *koinonia*, *communio*, som gemenskap.

Tanken att Gud inte bara möter mig utan också de andra och att vi hör ihop är en svårsmält tanke för oss som är så präglade av individualismen. Guds godhet och barmhärtighet sipprar vidare och kommer till mig som en del av folket. Gud använder också folket för att tala med mig. Att Gud samlar ett folk är en biblisk grundtanke. Gud talar till sitt folk. Han sänder sin Son till sitt folk och utgjuter sin Ande över det. Den treenige Guden som i sig är gemenskap mellan Fadern och Sonen i Andens enhet blir återspeglad i Kyrkans gemenskap även om det sker på ett bristfälligt sätt. Kyrkan skall efter fattig förmåga återspegla den Gud som är hennes Gud.

Det låter ganska spekulativt och abstrakt, men vi skall försöka se att också detta är något vi ser hos Thérèse av Lisieux, i hennes liv, men också i vårt eget liv. Det är viktigt att knyta denna syn till vårt eget liv. Vi såg lite av Thérèses barndom och hur hon där formades. Även vi formades i vår barndom och fick intryck av vem Gud är och vad han vill med vårt liv. Gud talade till oss och vi fick möta

honom. När vi nu går över till den andra fasen fortsätter det att vara så. Thérèse blev mer och mer övertygad om sin plats i gudsfolket, i Kyrkan. Ju mer Gud kommer in i vårt liv, ju mer han talar och ju tydligare han är, desto tydligare ser vi att vi också har vår plats i den gemenskap som han har format till sitt folk, till sin Kyrka. Det är en tvåfaldig process, men det är egentligen inte två olika ting utan något som går samman. Guds folks frälsningshistoria är också min historia, där jag möter Gud. Jag får se att Guds barmhärtighet och godhet kommer till mig genom detta folk, ibland filtrerat. Ibland kan det framträda tydligare och ibland kan det döljas.

Som Guds barn har vi förmågan att framhäva Guds godhet, men vi kan också skymma sikten på honom. Det blir speciellt tydligt i vår tid, då vi kristna är så fåtaliga att våra icke-kristna vänner och bekanta ofta bedömer Kyrkan och kristendomen efter vad de ser i oss. Det är inte så konstigt om de bara råkar känna en enda kristen eller i alla fall bara en enda katolik. Det innebär också en möjlighet. Vi ser att de har en slags trosblick, eftersom de tror att Kyrkan skall återspegla Gud, att varje kristen har fått Guds nåd för att kunna peka på honom. Att göra det är inte alltid så lätt, inte ens vid kyrkkaffet. Det är viktigt att förstå att vi som är Guds barn, Guds folk, har den stora uppgiften att ge Gud vidare och återspegla honom genom vårt sätt att vara, tänka och handla. För många människor är vi den enda kontaktytan. De skulle inte drömma om att slå upp en bibel eller gå in i en kyrka, men de kan inte undgå oss, för vi finns ju överallt: på arbetsplatser och på tunnelbanan. Det kanske är deras enda chans att möta den levande Guden. Det är en underbar möjlighet att tänka sig att Gud kan använda mig i min bristfälliga person för att hjälpa en annan människa att upptäcka vem Gud är.

Thérèse av Jesusbarnet och det heliga Anletet börjar i klosterlivet mer och mer upptäcka det andliga barnskapet. Om vi tror att Gud är vår Fader, blir vi också hans barn. Då blir vi beroende av honom. Då talar hela livet om att han är en barmhärtig Fader. Det säger Jesus hela tiden i evangeliet. Han talar inte så mycket om sig själv, men han visar oss vägen till Fadern genom sin undervisning och sina liknelser. Han talar om att vi mer och mer skall bli tillitsfulla och förtröstansfulla barn. Genom vårt dop, är vi som kyrkofäderna säger, söner i Sonen. Vi får dela Jesu innersta relation till Fadern. Vi får säga Fader vår liksom Jesus gör. Evangeliet säger mycket tydligt att Jesus öppnar vägen till Fadern. I Jesus ser vi Fadern. Fadern kommer till oss i sin Son.

Insikten i hur nära Fadern vi är blir mycket tydlig för Thérèse. Den förstärks också genom hennes kärleksfulla relation till sin jordiske fader. En kort tid efter Thérèses inträde i klostret drabbas fadern av en mentalsjukdom. På den tiden var det en sjukdom man skämdes över. Även i vår tid kan det vara svårt att tala om att någon blivit mentalsjuk. För Thérèse var det speciellt svårt eftersom hon var i ett kloster med sträng klausur och inte hade någon möjlighet att besöka sin fader. Systrarna fick inte gå ut ur klostret. För Thérèse blev det en stor prövning att se hur hennes älskade far bröts ner av sjukdomen. Samtidigt fick det henne att på ett märkligt sätt mer och mer ta sin tillflykt till den gudomlige Faderns barmhärtighet. Hon fick överlämna faderns sjukdom i Guds hand.

Lidandet, speciellt när det drabbar någon närstående, kan öppna oss ännu mer för Gud och binda oss samman med honom. Det kan frigöra djupare källor inom oss av förtröstan och tillit, även om allt tycks tala emot. Lidandet kan bli en hjälp att frigöra oss från vår självviskhet och öppna oss för Guds barmhärtighet. Risken finns dock att lidandet får oss att fastna i bitterhet och knyta oss inom oss själva. Människan har sin frihet. Det är aldrig determinerat i den ena eller andra riktningen. Vi har en frihet att reagera på lidandets mysterium på olika sätt. Det finns också en skala i detta. Det finns ett moment av uppror, ifrågasättande och revolt, men det kan också leda över till överlåtelse. Det ser vi inte minst i psaltarsalmerna. Psalmerna kanske börjar: "Min Gud, min Gud, varför har du övergivit mig?" (Ps 22:2) eller "Hur länge skall min fiende triumfera?" (Ps 13:3). Så småningom går klagan nästan omärkligt över i lovsång. Något liknande kan vi också se i vårt eget och andra människors liv.

Något liknande sker i döendets process. Först finns fasa, uppror, skräck och bitterhet. Men så småningom och nästan omärkligt kan det gå över till en förtröstansfull överlåtelse. Så är det också när Thérèse drabbas av faderns lidande. Det bereder väg för henne att överlåta sig ännu mer till den himmelske Fadern och överlåta sin far i Guds händer. Varje händelse i hennes liv öppnar henne för Guds faderliga mysterium. Man säger ibland att det är lättare för någon som haft en god fader att se Gud som en god och barmhärtig Fader. Men även de som kanske inte har haft en god jordisk fader kan uppleva Guds faderliga barmhärtighet. Gud är större än alla jordiska fäder. Många är dock sårade på det här området. Många som haft en svår relation till sin fader eller levt i frånvaro av sin fader fastnar i kriminalitet och missbruk. Men också det sårade kan leda till längtan efter Guds faderliga barmhärtighet. Man kan ana att det man saknar motsvarar ett djupt ingjutet behov som kan bereda vägen till en djup överlåtelse till Gud som Fader. Här är människan fri. Det kan vara svårare om man bara erfarit en far som varit dålig eller frånvarande, men det kan också leda till att man ser att detta lidande syftar till en överlåtelse till en Fader som är större än allt vad fader på jorden heter.

Det är mycket viktigt att inse att människan är fri. Vi är inte determinerade av arv och miljö. Vi kan hantera situationen mycket olika. Det såg vi mycket tydligt hos Thérèse vid "julnåden". Det är en viktig insikt i vår tid, när man ibland tenderar att säga att om en människa är uppvuxen med en viss svårighet är hon dömd att alltid bli kvar där. Det är mycket lätt att ta ifrån människan hennes frihet och ansvar. Men då förminskar man människan och tar ifrån henne något av hennes värdighet, att hon också kan hantera ett lidande, en svårighet, en dålig uppväxt. Det svåra behöver inte leda henne till att bli kvar och fastna vid det, utan hon är fri, fri som fågeln som fågelfångaren inte kan fånga. Att hjälpa människor att förstå det är mycket viktigt, för det finns en viss tendens att tro att om det är på ett visst sätt, så är det så. När man inte längre har tro på Gud, då har man också en förminskad tro på människan. Något av människans värdighet och kallelse fränkänns henne då.

Erfarenheten av faderns mentalsjukdom blev märkligt nog för Thérèse ett steg att upptäcka Faderns barmhärtighet. En annan pusselbit i detta är en liten, sliten anteckningsbok som hennes syster Céline hade med sig då hon trädde in i klostret efter faderns död. Nästan alla Thérèses systrar ville bli nunnor och de flesta lyckades ta sig in även om det från klostrets sida fanns ett visst motstånd att få så många systrar från samma familj. Céline hade i sin anteckningsbok skrivit ner olika citat från Gamla Testamentet. I klostret fanns inte många biblar, något som kan vara svårt för oss att förstå. Naturligtvis användes Bibeln i liturgin. För Thérèse var det något sensationellt att få tillgång till citat från Bibeln, speciellt från Gamla Testamentet. Céline hade skrivit ner några citat som för Thérèse förstärkte insikten att hon var Faderns älskade barn. Det första citatet var från Ords. 9:4: "Om någon är helt liten må han komma till mig". Det är ett ord som vi har hört många gånger, men det kanske inte har sagt oss så mycket. Plötsligt kan ett bibelord få liv och vi förstår hela verkligheten utifrån det. Så blev det för Thérèse genom detta ord. Det andra citatet är Jes.66:12-13: "Som en moder tröstar sin son, så skall jag trösta er. Ni skall bli burna på armen och skall få sitta i knäet och bli smekta".

Dessa två ord styrkte Thérèse i hennes förståelse av Guds oändliga barmhärtighet, att Fadern verkligen har en moderlig omsorg om sina barn, att vi är små, tillitsfulla barn som hela tiden blir smekta och burna på armen, att vi är föremål för en oändlig omsorg och omtanke, att Fadern i oss ser sitt älskade barn och att det i oss skapar barnskapets ande, en förtröstansfull, tillitsfull ande. Små barn är nästan alltid spontant tillitsfulla. De litar på sina föräldrar, även om de inte har någon logisk försäkran att de är värda det, även om det så småningom kanske tunnas ut. Vi får tro att vi har fått denna fullständiga tillit och förtröstan på vår himmelske Fader, att han vill oss väl, att allt det som sker i sista hand syftar till att vi skall växa in i en djup, förtröstansfull relation. Djupast sett är det en delaktighet av Sonens tillit till Fadern. Det är inte bara ett naturligt förhållningssätt utan en övernaturlig gåva som vi har fått genom dopet, där vi verkligen blir Guds barn, söner i Sonen. När vi

ber och vänder oss till Fadern gör vi det i och genom Jesus. Vi använder hans relation till Fadern. Vi får växa in i en kostym som är alla nummer för stor. Vi får använda oss av Jesu kärlek till sin Fader. Fadern ser Sonen i oss. Genom att se på oss med kärlek växer en större och större Kristuslikhet fram i oss. Det är en mystisk, övernaturlig relation vi har fått del av. Det är inte bara en liten, troskyldig, mänsklig känsla utan det är något djupare. Det är nåd utöver nåd.

Utifrån denna syn talar Thérèse om "den lilla vägen", barnskapetets väg. Det kan låta lite romantiskt och idylliskt, men bakom detta finns en stor realism. Hon vet att det är något som lyser fram mitt i livets svårigheter, kamp och lidande, för mycket i livet motsäger ju detta. För oss kan det tyckas lite märkligt att faderns mentalsjukdom kan vara en hjälp för henne att komma djupare in i tron på Guds barns härlighet. För många kan det vara tvärtom. Återigen ser vi att människans frihet är sådan att hon inte är bunden, determinerad att gå i ett visst spår.

På engelska kallar man ibland Thérèse för "*The little flower*", den lilla blomman. Det låter romantiskt. Det är bara på engelska man säger så. I den folkliga engelska fromheten har man en liten bön: "*Little flower, show your power*" (Lilla blomma, visa din makt). Det är främmande för vår mentalitet att säga något sådant. På många statyer av Thérèse ser man henne stå med fång rosor som hon delar ut. Man talar ibland om Thérèses rosenregn. Efter hennes död gav man ut en samling böcker där man samlade ihop nådebevis som människor hade fått genom hennes förbön. Det kan kännas lite speciellt att läsa och det innehåller ibland mycket märkliga ting.

En episod har blivit mycket känd genom sångerskan Edith Piafs (1915-1963) självbiografi. Edith Piaf var en stor sångerska. Men hon växte upp på en bordell och det är inte den lämpligaste platsen för en ung flicka. Ändå var flickorna där mycket fromma på sitt sätt. De stängde bordellen en dag och vallfärdade till Lisieux. De skulle be för den lilla Edith som var blind. Hon fick också synen tillbaka. "Thérèses rosenregn" är fylld med sådana berättelser, ibland det mest osannolika man kan tänka sig. Det finns också en liten anekdot som berör Sverige. Passionisterna skulle uppföra en kyrka i Jönköping. De skulle få några kyrkfönster från England. Men då var det strejk i Göteborg och hamnarbetarna släppte inte in något gods. Det var blockad. Då bad passionistbröderna, som kom från det fromma Liverpool, till lilla Thérèse: "*Little flower, show your power*". Faktiskt kom fönstren in. Det var det enda som slapp igenom hamnarbetarnas blockad. Det kan tyckas vara lite obetydliga och märkliga ting, men det är typiskt för Thérèse. Hon har också en känsla för humor. Bordellflickor och hamnarbetare, ja, alla kan på sitt sätt erfara Guds faderliga omtanke och nåd genom Thérèse.

Märkligt är att Thérèse samtidigt är uppvuxen i en miljö som är präglad av jansenismen, som man ibland har kallat en slags katolsk kusin till lutherdomen. Man betonade mycket starkt Guds rättfärdighet och att Gud fordrar ett offer av sin Son, att han är en sträng, krävande Gud, som mer betonar rättfärdighet än barmhärtighet. Sedan kan man diskutera vad Luther (1483-1546) egentligen menade. Man har alltså tolkar jansenismen, som går tillbaka till en biskop Jansenius (1585-1638) i leper i Belgien, som en slags luthersk infiltration i det katolska Frankrike. Längre präglades Frankrike av denna syn. Vi kan också tänka på Pascal (1623-1662) som har en mycket stark tonvikt på Guds rättfärdighet. Barmhärtigheten kom lite i skymundan. Vi vet att det ibland kan vara lite olika i teologi, spiritualitet och folkfromhet. Ibland är det mer rättfärdigheten och ibland barmhärtigheten som betonas. Samtidigt vet vi att i Gud är allt detsamma. I sin rättfärdighet är han barmhärtig och i sin barmhärtighet är han rättfärdig.

Thérèse var alltså präglad av en miljö där man mer betonade rättfärdighet. Därför är det intressant att se att hon så oerhört tydligt sätter Guds barmhärtighet i centrum. Gud är framför allt en barmhärtig, medlidsam Fader. Det blev utgångspunkten för det hon kallar "den lilla vägen", som innebär att vi måste bli små, fattiga, beroende och förtröstansfulla. Vi måste verkligen lita på att vi har en oändligt god Fader. Syster Marianne i Alsike säger att Thérèse av Lisieux är ett svar på Luther.

Det är ett katolskt svar. Guds nåd är det viktiga. Människans förtjänster, kvalifikationer räcker inte, utan allt är nåd. *Tout est grâce* (allt är nåd), säger Thérèse. Det innebär inte att man inte skall försöka leva ett gott och moraliskt riktigt liv, men Gud är i sin ofattbara barmhärtighet så god att han vill leda oss alla på sin väg.

Thérèse talar mycket om Guds förekommande nåd. Hon säger att hon kunde ha blivit världens största synderska, om inte Gud hade tagit bort stenarna på vägen, som hon annars hade fallit över. Det är ett mycket vackert sätt att uttrycka hur Gud arbetar i vårt liv. Han tar bort alla de stenar som annars hade kunnat bli oss till fall. Sedan kan det hända att vi ändå faller, och det är hon också mycket medveten om. Men hon ser att hela livet är det Fadern som leder sitt barn förbi de stenar det kan falla på, förbi frestelserna som kan bli till undergång. I sin barmhärtighet bereder Gud väg för oss. Samtidigt utsätts vi för ständiga prövningar och frestelser av olika slag. Men den "lilla vägen" är alltså människans väg.

Thérèse illustrerar ofta med små berättelser ur naturens värld. Hon talar om ett litet sandkorn, en liten dagdroppe, en liten blomknopp, en liten kyckling och ett litet halmstrå. Det är som med Jesus själv som ofta använder parabler från naturen. Själva naturen hjälper oss att förstå Faderns barmhärtighet och godhet. Det är också typiskt för den nordiska andligheten att vi nordbor uppfattar Guds närvaro i skapelsen som en faderlig omtanke och kärlek. Det naturmystiska draget, att vi hela tiden ser små liknelser genom det vi ser i naturen, är lite ovanligt i Thérèses kulturkrets. Men det är också en grundbiblisk tanke som hjälper henne att förstå Faderns oändliga barmhärtighet. Gud har skapat allt för att det skall återspegla hans godhet. Utan hans vilja faller inte ett hårstrå eller en sparv till marken. Allt vilar i hans hand.

Samtidigt upptäcker människan sin svaghet och oförmåga. Här har hon något mycket viktigt att säga till oss, eftersom vi i vår tid har svårt att acceptera att vi inte alltid är stora och duktiga, att vi inte alltid lyckas utan också misslyckas, att vi är oförmögna och inte klarar av allt. Här kan hon för många människor ha en stor helande betydelse. Vi måste också acceptera vår svaghet och bräcklighet, att vi misslyckas, att det inte alltid går bra. Också det illustrerar hon med små berättelser ur vardagslivet, små parabler om "den lilla vägen".

En berättelse om den lilla rackarungen kan vara mycket belysande. Thérèse säger: "Tänk på en liten pojke, som nyss har misshagat sin mor, därför att han var rasande eller olydig. Om han sitter och surar i ett hörn och skriker av rädsla för att bli straffad, skall hans mor säkerligen inte förlåta honom. Men om han kommer till henne med sina små armar utsträckta, leende och säger: 'Kyss mig. Jag skall inte göra så igen'. Skall då inte modern genast trycka honom ömt till sitt hjärta och glömma bort hans pojkstreck? Naturligtvis vet hon mycket väl, att hennes käre lille pojke skall göra det igen vid första bästa tillfälle. Men det spelar ingen roll. Om han på nytt vädjar till moderns hjärta, så skall han aldrig bli straffad."

Bakom det Thérèse säger är det naturligtvis Fadern hon tänker på. Vi syndar gång på gång. Vi går till bikt och säger att vi aldrig mer skall göra så. Men den mänskliga svagheten och bräckligheten är så stor att vi alla är som den här lilla rackarungen. Någoting i oss är svagt. Men hennes budskap är att Gud ändå har oändligt tålamod och så småningom kan han ibland göra rackarungen till en mönstergosse. Thérèse säger: "Guds enda sysselsättning tycks vara att överhopa själen med smekningar och ömhetsbetygelser, liksom en mor, som lyfter upp sitt barn och när det med sin mjölk".

Här ser vi också den feministiska touch som Thérèse har. Fadern är fader på ett moderligt sätt. Thérèse använder också bilden av modern för att peka på Faderns barmhärtighet, också i sin mest kända liknelse om trappan. Hon talar om att vårt liv är som att gå uppför en trappa. Vi är ett litet

barn som står längst ner och skall lära sig att gå upp för en trappa. Barnet försöker, tar ett steg men det glider ner. Hela vårt liv är sådant. Vi försöker, men vi glider ner. Då skulle det bli en väldig frustration om vi inte visste att modern står vid trappan och vill lyfta upp barnet, men hon vill också att barnet skall försöka att lära sig att gå upp för trappan. Här kan vi citera Adrienne von Speyr (1902-1967), den schweiziska, nutida mystikern. Hon säger: "Det enda vi egentligen kan göra som kristna är att försöka". Det kanske inte blir ett gott resultat, men vi kan alltid försöka att gå evangeliets väg. Vi kan försöka att gå upp för trappan, men många gånger kommer vi att glida ner. Då vet vi att Gud är som en kärleksfull mor som vill lyfta upp barnet. Då blir vi inte förtvivlade utan vi försöker med våra små fötter om och om igen. Barn försöker hela tiden. Annars skulle ingen av oss ha lärt sig att gå.

Sedan fick Thérèse höra talas om en ny uppfinning: om hissen. Det är inte alla som genast kopplar hissen till Guds barmhärtighet, men det gjorde hon. Hon sade, att då är det ännu enklare med Guds barmhärtighet. Vi behöver inte gå upp för trappan. Gud sätter oss i hissen och då åker vi upp. Det typiska för Thérèse är att hon i allt det hon ser och möter ser något av Guds faderliga barmhärtighet. En motorcykel eller en racerbil förknippar vi inte omedelbart med Guds barmhärtighet. Men hon gör det när hon ser en hiss. En diskmaskin skulle man kunna förknippa med något som renar själens ingrodda fläckar. Den trosblick Thérèse har, gör att hon i tillvarons mest vardagliga ting anar Guds barmhärtighet och att denna barmhärtighet också knyter ihop oss människor med varandra, att vi växer samman till en gemenskap. När Gud visar mig barmhärtighet blir det också naturligt för mig att visa andra barmhärtighet och överseende.

Man har skrivit mycket om Thérèses medsystrar. Någon säger lite cyniskt att det är svårt att hitta en så medioker samling personer som de systrar som fanns i hennes kloster. Vi får inte tänka oss att det var världens bästa, trofastaste och heligaste nunnor, utan det var en samling vanliga människor med alla de små mänskliga svagheter, avundsjuka och annat, som vi människor har. Ibland tror man att alla i ett kloster är helgon. Det är inte alltid så. Däremot kanske man kan säga att man där är mer medveten om att man är på väg därhän. Men man kanske då också mer konfronteras med sorgen att inte vara helig. Georges Bernanos (1888-1948) säger: "Den enda äkta sorgen är att vi inte är heliga".

Det finns otaliga anekdoter om livet i klostret. Thérèse berättar att systrarna ofta låg och tvättade kläder. Det var en slags bassäng där man låg på knä och det var mycket mödosamt. Thérèse berättar hon att hon nästan alltid fick en släng smutsvatten i ansiktet. En syster var mycket kraftfull. Det var först mycket irriterande, men så tänkte Thérèse att detta var nådens regn. Det var Guds barmhärtighet som systemen överöste henne med. Det finns en annan episod. Systrarna tillbringade varje två timmar i inre bön, där det skulle vara fullständig tystnad. Men en syster var lite spänd och hade något ljud för sig. Man vet inte riktigt om hon gnisslade tänder eller gned med naglarna, men hon höll på med oljudet hela tiden. Det var mycket irriterande för Thérèse som var mycket känslig. Men Thérèse sade att det var ljuvlig musik. Vi kan tycka att det låter lite tillgjort och att det hade varit bättre att säga till den här systemen. Men Thérèse såg det som sin rening.

Sedan fanns det annan syster som var en riktig skräcktant. Man hade placerat henne där hon skulle vara ofarlig: i linneförrådet. Men ibland var det någon som måste hjälpa henne där. Också det som skedde i linneförrådet var ett uttryck för Guds omsorg. Så fanns det en annan syster som gick Thérèse mycket på nerverna. Men istället för att undvika henne ansträngde hon sig att visa henne speciell kärlek och omtänksamhet. Denna syster sade då: "Men hur kommer det sig att ni älskar just mig så mycket, Syster Thérèse?"

Vi kan tycka att det låter lite tillgjort, men det är viktigt att inse att vi inte är determinerade av andra människors små egenheter. Vi kan istället försöka se det som ett uttryck för Guds barmhärtighet, att han sänder till oss de människor vi behöver. Vi kanske behöver detta för att inte bli så självupptagna. Vi kanske inte har människor som gnisslar tänder, men vi har alltid människor omkring oss som går

oss lite på nerverna. Det allra värsta är att vi själva också gör det, vi som vill så väl. Det kanske är det allra svåraste att acceptera att jag, trots att jag gör så gott jag kan och anstränger mig, retar gallfeber på vissa människor. Men jag får då infoga det i det spektrum som innebär att vi alla är Faderns älskade barn, att vi alla tillsammans tar emot honom och att hans barmhärtighet förmedlas genom smutsvattnet, genom de gnisslande tänderna och genom irritationsmomenten. Det är något vi inte omedelbart kan ta till oss. Vi kan också tycka att det är lite tillgjort och konstruerat att Faderns smekningar och ömhetsbetygelser når oss på det sättet. Med det vill jag inte rekommendera att vi skall börja anstränga oss för att trampa andra på tårna och gå varandra på nerverna. Det behöver vi inte, för det gör vi ändå bara genom att vara det vi är. Men det är viktigt att våga tro att Guds barmhärtighet är verksam på det sättet.

Vi vill gärna göra om människor. Det ville Thérèse också i början när hon kom till klostret. Det brukar man kalla "novissjukan". Man kommer då inte till klostret för att själv bli helig utan för att göra de andra heliga. De andra skall vara heliga. Eller vi åker på reträtt för vi vill få ut någonting visst. Annars vill vi få pengarna tillbaka! Vi vill styra efter våra tankar. Människor skall uppföra sig såsom vi vill. Men så blir det aldrig. Ändå får vi tro att det folk som Gud samlar är Guds folk och att hans barmhärtighet kommer oss till del på det här sättet, även genom människor som gnisslar tänder eller kanske är elaka, avundsjuka och sårar oss. Det kan ingå i Guds plan att vi skall älska dem. Ibland sätts vi på prov på detta område. Det kan vara någon som motarbetar oss eller som är avundsjuk. Det möter vi alla i vilken miljö vi än hamnar, from eller icke from. Människor är ungefär desamma. I våra församlingar och våra kyrkliga sammanhang gör vi det också svårt för varandra.

Ändå är det Guds heliga folk som styrs av Faderns barmhärtighet och som tillhör Kristus. Det fordras en djup tro på Guds oändliga barmhärtighet och samtidigt en självkänedom. Här kan vi återigen citera det Thérèse säger: "Vi har snubblat många gånger under vårt liv och gjort fel. Ändå måste vi veta, att Gud har gått före oss och tagit bort en mängd stenar, som vi annars kunde ha fallit över. Han har rensat vägen från många faror". Om vi har den insikten kan vi också lättare förlåta vår nästa. Den sten som Gud tog bort kanske hamnade under hennes fötter istället. Jag kunde ha fallit i avundsjuka eller intrigmakeri. Det gäller inte att försvara dåliga beteenden men att också se det som en del av frälsningens mysterium.

Det blir allra tydligast vid Kristi kors. Ingen försvarar dem som dömde Jesus till döden. Ingen vill bortförklara att det var något ont, men Gud använder det för att frälsa världen. Därför kan han också använda våra mänskliga felsteg och synder för att hjälpa andra människor att gå vidare. Det vet vi, men när det kommer till kritan är det aldrig lätt för oss att se att det som vållade mig så mycket lidande och besvär var just det jag behövde för att bli mindre självcentrerad och självupptagen. Jag behövde den jobbiga arbetskamraten som i sin tur tyckte att jag var jobbig. Vi kan aldrig döma i egen sak. Men vi får tro att den mänskliga gemenskap, som vi tillhör och Kyrkan med alla de människor som finns där, hjälper mig att komma Gud nära, även om människorna är som de är och jag också. Guds barmhärtighet strålar fram i denna mänskliga, brokiga skara.

I sin självbiografi satte Thérèse som motto för sitt liv: *Misericordias Domini in aeternum cantabo* (jag vill lovsjunga Guds barmhärtighet i all evighet) (Ps.89). De latinska orden *misericordia Domini* betyder också Guds nådegärning. Guds barmhärtighet och Guds nåd kommer till oss i de händelser och gärningar som vi möter i livet. Att besjunga Guds nådegärningar är liksom mottot för vårt liv. Det gäller också i de lite jobbiga livssituationerna, eftersom allt talar om Guds barmhärtighet. Allt får oss att längta mer efter honom. Allt får oss att överlåta oss till honom. Det finns ingenting som utestänger Guds barmhärtighet eller fördunklar den. Om så sker är det naturligtvis i oss som det finns en dimma eller en mask för ögonen, så att vi inte ser att det som skedde var Guds barmhärtighet. Om vi har några knutar i vår historia är det ofta där.

Har vi ett trauma från barndomen som vi inte har kommit över, beror det ofta på att vi inte har innefattat det i Guds nådegärningar. Tänk på Thérèses fars mentalsjukdom och tänk på hennes överkänslighet. Det är saker som för andra människor kan bli livshämmande. De stängs in i sin egen lilla puppa. Detta öppnar upp ett oändligt perspektiv. Vissa saker är så svåra, att man ibland kan behöva både andlig och psykologisk hjälp. Men ändå är det viktigt att betona att människan är fri att bearbeta livets material som hon vill. Har man som sin livsrubrik "Jag vill lovsjunga Herrens nådegärningar i all evighet", blir det lättare att konfrontera sig med de mörka och svåra tingen. Man kan inte trolla bort dem, men man kan se dem i ett annat perspektiv.

Här kan Thérèse av Lisieux bli oss till stor hjälp. Hon fastnade inte i överkänsligheten utan förvandlade den till en finkänslighet för Guds nåd. Vi kan vara överkänsliga för nålstygn från andra människor och för kritik, men vi kan också göra det till en finkänslighet för hur Gud verkar, så att vi känner igen honom i hissar och smutsvatten och allt det som de flesta människor bara skulle låta passera. Teresa av Avila har också samma motto. På gamla målningar av henne har hon en pratbubbla. Där säger hon: *Misericordias Domini in aeternum cantabo*. Det är en refräng som vi hela tiden kan ha i bakhuvudet. I vår tid har man alltid bakgrundsmusik i varuhus och ibland i vissa hissar. Ibland kan det vara till hjälp att ha *Misericordias Domini in aeternum cantabo* som bakgrundsmusik, om tåget är försenat eller gröten är vidbränd. Det kan få oss att se livet från ett annat perspektiv, också med lite humor.

Thérèse vågar alltså se på livet i Guds barmhärtighets perspektiv. Då får livet ett annat djup. Då ser vi vår plats i Guds folk, att vi tillsammans tar emot Guds barmhärtighet. Vi hjälper varandra, men vi stjälpes också, men tillsammans stretar vi oss fram genom öknen in i det förlovade landet.

Vi ber om den nåden. *Herre, led ditt folk genom denna världens öken in i det förlovade land som aldrig skall ta slut. I Faderns och Sonens och den Helige Andes namn. Amen.*

Föredrag III

Vi ber om Guds hjälp och nåd. *Käre himmelske Fader, du har gett oss din Son, Jesus Kristus, som vår Herre och Kyrkans Brudgum. Hjälp oss att överlåta oss helt till honom, leva i ständig glädje över att han lever och verkar i sin Kyrka och i var och en av oss. I Faderns och Sonens och den Helige Andes namn. Amen.*

Vi börjar återigen med lite repetition. Vi pekade först på det bibliska begreppet frälsningshistoria, att vårt personliga liv, Kyrkans och världens liv alltid är en frälsningsprocess och att vi där möter Gud i Jesus Kristus som ständigt håller på att befria oss från synd, svaghet och vill föra oss in i ett allt djupare förhållande till honom.

Det andra nyckelordet är Guds folk. I Bibeln ser vi att Gud ständigt samlar sitt folk, i det gamla förbundet Israels heliga folk och i det nya förbundet Kyrkans universella folk. Frälsningen, mötet med Gud, når oss alltid i folket, i Kyrkan. Det är lite svårare för oss att ta till oss denna syn, eftersom vi är fostrade i ett individualistiskt klimat, där vi inte riktigt förstår att Gud så tydligt använder andra människor för vår frälsning och att vi också tas i tjänst för deras frälsning, att det är ett ömsesidigt beroende och påverkan, men att vi också kan hindra varandra. Lever vi som lemman i Guds folk, möter vi den levande, treenige Guden. Då står vi i ständig kontakt med honom, Fadern, Sonen och den Helige Ande. Gud i sig själv är alltid en treenig kärleksgemenskap. Det skall återspegla sig i Kyrkans gemenskap att det är den treenige Guden som håller ihop denna brokiga och ibland bråkiga skara. Det är inte lätt. Vi springer gärna hit och dit som yra höns. Men det är inte hönsgården som är bilden av Kyrkan, utan det är fårhjorden, de stilla kontemplativa fåren och lammen.

Det tredje bibliska begreppet vi skall använda är att Kyrkan är Kristi brud. Redan i det gamla förbundet ser vi, speciellt i Höga Visan, att folket liknas vid bruden som hela tiden längtar efter sin brudgum, han som hela tiden söker henne när hon går vilse och hamnar på avvägar. Denna tanke är djupt förbunden med den bibliska verkligheten. Samtidigt kan det vara lite svårt för oss att ta till oss den. Brudmystiken är ett klassiskt tema i hela Kyrkans historia. Men i vår tid är det lite svårare att ta till sig den här bilden, kanske beroende på att synen på sexualitet har förändrats. I den klassiska, bibliska, patristiska, monastiska spiritualiteten är detta tema mycket viktigt. Vi nämnde att en av de första bilderna i kristen ikonografi är bilden av kvinnan i bön i Priscillas katakomber och att kvinnan egentligen är både Priscilla, Kyrkan och Jungfru Maria. Det finns en parallellism i den kristna brudmystiken mellan Kyrkan som är Kristi brud i dess fullhet, Jungfru Maria som är urbilden för hur vi skall förhålla oss till Kristus och den enskilda människan eller själen som man i traditionen ofta kallar *anima ecclesiastica*, den kyrkliga själen. Det låter inte lika bra på svenska, men det är en klassisk tanke, att ju mer människan växer in i gemenskapen med Kristus, desto mer blir hon också medveten om sin kyrkliga karaktär, att Kyrkan konkretiseras i henne. För många människor idag finns det kanske bara en eller två kristna de överhuvudtaget har stött på. Då identifierar de nästan automatiskt dessa med Kyrkans väsen. Den karaktär som kristna har som *anima ecclesiastica* blir ännu tydligare i en sekulariserad omgivning. Det är egentligen i full överensstämmelse med den kristna traditionen att Kyrkan konkretiseras i varje döpt människa. Man har en uppgift, ett ansvar, en glädje att representera Kyrkan i sig.

Det är denna tredje aspekt, Kristi brudtanken, som vi nu också skall försöka se hos Thérèse av Lisieux. Vi har redan betonat hennes kallelse att vara Guds barn, "den lilla vägen" och det är någonting som alltid förblir. Samtidigt är hennes och vår förening med Jesus Kristus att likna vid brudens förening med brudgummen. Kristus är ju sin Kyrkas Brudgum som vill frälsa henne och föra in henne i den eviga saligheten, den himmelska bröllopsmåltiden. Därför kan vi se på vårt liv i ljuset av brudmystiken. Också här är det lite jobbigt för vår tid att ta till sig detta. Det var det redan på Teresa av Avilas tid. Hon berättar att när prästen började förklara och tolka Höga Visan började folk fnissa och skratta. Det är lite svårt för oss att tänka i de banorna, men Bibelns använder mänskliga bilder som talar om verklighetens djupaste mysterium för att peka vidare på Guds kärlek och omtanke om oss. Då måste man också använda detta bildspråk brudgum – brud, liksom man använder fader – son, fader – barn.

Thérèse har nu nått fram till slutet av sitt liv och året innan hon dör skriver hon en av sina viktigaste texter: en offerakt till Guds barmhärtighet. Det är också ett tidsbundet uttryckssätt, som vi finner i den kristna traditionen. När man vill uttrycka sin kärlek till Gud formulerade man det som en akt av offer: "Jag ger mig helt till dig, o Gud". Det ligger också i vår natur att vi är beredda att offra oss själva för något som är viktigt och stort. Det kan också slå fel. Det vi dag kallar självmordsbombare är egentligen en felaktig tolkning av att man offerar sitt liv och andras liv också. Ändå ligger det i vår natur att en mor offerar sig för sina barn. Barnen kanske inte alltid offerar sig för sina föräldrar. Men i vår tid blir det allt vanligare att man får räkna med att man också som barn måste vara beredd att ta ansvar för sina föräldrar, om man inte vill att de skall försvinna. Frågan om eutanasi tränger sig på i vår tid. Man säger att på många av våra hem för äldre ger man inte alltid längre antibiotika när någon får urinvägsinfektion. Man vill låta de gamla dö så fort som möjligt. Omärkligt kommer tanken in att vi har för många gamla, och om vi inte är beredda att ta hand om dem finns det ingen annan som gör det.

Tanken på offer kan vi aldrig helt avskrika om vi vill leva som Jesu vänner. Jesus har ju offerat sig för oss. Brudgummen har stigit upp på korset för att offra sig för sin brud. Då måste också bruden, vare sig det är Kyrkan, Jungfru Maria vid korsets fot eller den enskilda människan, besvara denna akt av

kärlek genom att offra sin dag och sin bekvämlighet till Herren, ge sitt offer. Offret går som en röd tråd genom det kristna livet. Vi talar också om mässoffer. Vårt liv är ett offerliv. Samtidigt måste vi akta oss för att inte fastna i det som på franska kallas *victimisme*, som innebär att vi gonar oss i vårt offer. "Jag måste alltid offra mig för andra, men det är ingen annan som offrar sig för mig". Det kan komma in en snedvriden tanke att det alltid är jag som måste offra mig i familjen eller församlingen. Det är alltid jag som får ställa upp. Det hamnar lite snett, men i grund och botten inser vi att vi måste besvara Guds kärlek som har blivit tydlig på korset genom ett liv som rymmer någon form av offer. Begreppet är lite svårt, också psykologiskt, men vi får inte kapitulera och bara stryka ett ord ur ordboken för att det är lite jobbigt och kan ge felaktiga associationer.

Kanske Thérèse kan hjälpa oss att förstå vad offer i kristen mening kan och får innebära. Texten i hennes offerakt börjar: "O min Gud, lycksaliga Treenighet. Jag önskar älska dig och vill göra dig älskad". Här anger hon tonen mycket tydligt. Hon säger inte att hon älskar Gud över allting utan att hon önskar göra det. Det är en viss realistisk ödmjukhet. Ibland kanske vi alltför lätt säger: "O, Herre, jag älskar dig" och i nästa ögonblick gör vi något helt annat. Realistiskt och ödmjukt får vi säga: "O, Herre, det är min önskan att älska dig". Det är också viktigt i våra mänskliga relationer att vi kan säga: "Ja, kära du, ibland är du lite svår att älska, men jag skulle gärna vilja älska dig". Det kan vara lite avväpnande ibland. Vi får realistiskt och ödmjukt säga till varandra att det inte alltid är så lätt att älska de andra som ibland är lite jobbiga och vi själva är det också. Om vi tar det från den sidan kanske det går lite lättare.

Thérèse säger alltså: "Jag önskar älska dig och göra dig älskad". Det tillägget är mycket viktigt för att förstå Thérèse. Hennes stora önskan är att vara någon som hjälper människor att älska Gud. Hon vill tas i besittning för att sprida Guds kärlek och väcka människor. Det handlar om den missionerande, evangeliserande, apostoliska kärleken. Fastän eller just därför att hon lever som strängt avskild karmelitnunna ser hon att hon måste bli fruktbar. Hon måste bli apostlarnas apostel som sprider Guds kärlek och uppväcker människor att älska Gud, att göra Gud älskad. Det är ett helt livsprogram. Vi kan alla hjälpa varandra att växa i kärlek till Gud. Ser vi på våra mänskliga relationer på det sättet, blir livet något annat. Vi kan göra Gud älskad genom att vara älskvärda, genom att göra Gud attraktiv, så att människor förstår att Gud är värd att älska.

Thérèse ser hur det går samman att älska Gud och göra Guds älskad. Det finns både en djup personlig aspekt av kärleken - hon vill växa in i brudförhållandet till Kristus - och samtidigt den mer moderliga aspekten, att hjälpa andra att älska Gud, så att kärleken blir fruktbar i andra människors förhållande till Gud. Det är inte enbart en individuell kallelse utan en universell. Det kyrkliga perspektivet finns med hela tiden, även om hon lever strängt avskild från världen. Hon lever helt bortom de aktiva, apostoliska insatserna, men just därför kan hon bli apostlarnas apostel. Därför blev hon faktiskt utnämnd till ett av missionens skyddshelgon tillsammans med den store, jesuitiske missionären Franciskus Xaverius (1505-1552) som har döpt hundratusentals människor i Indien och närliggande områden.

Thérèse representerade den inre, mystiska, apostoliska karaktären i Kyrkans liv. Alla Kyrkans lemmar har både kallelsen till en djup, personlig Kristus-förening och att som del i Kyrkans mysterium ge tron vidare och sprida den. Det kan ske i det fördolda, genom bön, förbön och offer. Det kan ske genom diakonala uppgifter. Hos Thérèse går det samman och är hela tiden parallellt. Förhållandet till Gud sker alltid i ett förhållande i och för Kyrkan. Man kan inte skilja det åt. Vi skall senare se att man talar om Kyrkan och *totus Christus*, den totale Kristus, Kristus och hans mystiska kropp. Också det perspektivet är lite svårt för oss som är så individcentrerade och ofta glömmer bort att vi tillhör en kropp, en gemenskap. Vi måste hela tiden påminnas om att vårt liv som kristna ständigt sker inom folket, inom gemenskapen och att vi påverkar varandra för att komma Kristus närmare.

Thérèse fortsätter i offerakten: "För att leva i ett tillstånd av fullkomlig kärlek frambär jag mig själv som ett brännoffer till din barmhärtiga kärlek och ber dig att oavslåligen förtära mig och låta den oändliga ömhet, som finns hos dig flöda över i min själ, så att jag må bli din Kärleks martyr, o min Gud. Vid varje hjärtslag vill jag, o min Älskade, förnya denna invigning otaliga gånger, till dess skuggorna flyr och jag kan bedyra dig min Kärlek i det eviga skådandet."

Det är en ganska högstämd ton, men bakom finns en realistisk och konkret inställning. Hon inser att vårt liv här på jorden i Jesu tjänst är ett liv i offer, där man avstår från egenviljan. Att avstå blir tydligare i ett kloster med sträng klausur. Men även i en familj, i en församling och på en arbetsplats måste man hela tiden avstå från att följa sina önsknings, infall och nycker. I varje form av liv finns det tillfälle att avstå, träda tillbaka och låta de andra stå i centrum, vilket Thérèse uttrycker med begreppet brännoffer, ett bibliskt begrepp som vi möter inte minst i psaltarpsalmerna. För att uttrycka att man vill älska Gud och ge sig till honom ser man sig som ett offer på altaret som sakta förtärs av kärlekens eld.

Återigen är det ett begrepp som är ganska främmande för oss. Men om vi förstår det rätt ser vi att det kan hjälpa oss att ta emot livets små eller större motgångar. Vi behöver inte fastna i bitterhet, även om livet aldrig riktigt blir som vi hade tänkt oss. När vi låter detta ske, blir vi befriade från mycket av vår själviskhet och inbilskhet och står till förfogande för Guds barmhärtiga kärlek. Det måste gå ihop med en tro på att det som sker är ett uttryck för Guds oändliga ömhet, för Brudgummens kärlek till sin brud. Det kan vara en stor hjälp, för vi vet att de människor som står oss nära ofta är de som sårar oss mest, inte med vett och vilja. Vi blir mer sårade av dem vi står nära och älskar än av en främling på bussen som skriker några okvädningsord. Ju närmare vi kommer varandra, desto mer kommer vi också att såra varandra. Är vi inte beredda på det, blir det mycket svårt att gå vidare, inte minst i ett äktenskap, i en familj men också i en församling. Vi får räkna med att livet alltid rymmer moment av sårbarhet.

När Kristus kommer in i vårt liv som vår Brudgum, kan vi tolka det svåra på ett helt annat sätt. Ingen sårar oss så mycket som våra föräldrar. Hur goda de än har varit har vi alla någon form av sår. Föräldrarna vill sina barn väl, men ibland vill de dem så väl att det går gale. Hur vi än bär oss åt kommer det alltid att finnas sår. Istället för att haka upp sig och gräva ner sig i det får vi se det som en brännofferprocess. När vi har offrat vårt liv till Gud och lagt det på altaret, då kommer livets sår att vara en del av denna process. Att se det som ett uttryck för Brudgummens oändliga ömhet kan tyckas vara lite långsökt, men det leder oss vidare.

I vårt eget liv har vi kanske blivit mest sårade av våra föräldrar och av våra syskon, av en präst eller ordenssystem eller i ett äktenskap. Människor som lämnar Kyrkan har ofta blivit sårade av någon som representerar Kyrkan, av dem som egentligen borde hjälpa dem allra mest. Mänskligt sett är det mycket lätt att klippa av tråden, vare sig det är i ett äktenskap, en familj eller en relation till Kyrkan. Vi måste lära oss att handskas med det. Att se på vårt liv som ett brännoffer kan bli oss en hjälp. Det bränner till ibland. Oftast är det inte planerat eller med illvilja. Hur mycket föräldrarna än älskar sina barn kommer de alltid att vålla dem sår. Det gäller även barnen. I vår tid ser vi att så många barn inte längre har kontakt med sina föräldrar. På våra pensionärshem sitter människor ofta och väntar på döden utan att någon kommer, ända tills det luktar arv. Jag hörde från en präst i Svenska kyrkan att de får mer och mer donationer till församlingarna, eftersom föräldrarna inte längre vill ge arvet till barnen som inte bryr sig om sina föräldrar.

Om vi ser på vårt liv som ett offer på brännofferaltaret, där Guds kärlek sakta men säkert förtär oss, kan vi lättare hantera de sår, nålstyggn och besvikelser som livet rymmer. De som älskar oss och som vi står nära har alltid tillfogat oss vissa sår och vi dem, men om vi kan se det som ett uttryck för Brudgummens oändliga ömhet, kan något förändras. Samtidigt får det inte bli för lättköpt. Det är

mycket smärtsamt att bli sviken och sårad, men detta kan mjuka upp det själviska hjärtat. Att kunna förlåta och gå vidare kan ibland fördjupa relationen till våra närmaste.

Johannes av Korset använder också bilden av vedträet som brinner. Först, när elden börjar, luktar det illa. Elden avslöjar vår själviskhet och allt det som hindrar kärleken. Så småningom blir det en sakta låga som brinner, en levande kärlekslåga, som han säger. Det är för oss en oerhörd glädje att upptäcka att mitt i smärtan kan det finnas en djup glädje över att Gud i sin ofattbara godhet kan använda också besvikelser och svek på det mänskliga planet för att befria oss och frigöra oss för en större kärlek. Vi behöver bara tänka på fadern till den förlorade sonen. Trots sonens svek var kärleken obruten.

Thérèse ser alltså på sitt liv som offret på brännofferaltaret. Vi får här anknyta till hennes hälsotillstånd. Tuberkulosen hade redan börjat sitt nedbrytande verk. Vi kan inte utesluta att det förhållandet också spelar in när hon använder denna bild. Sakta men säkert bryts hennes kropp ner. Istället för att bara se det som något negativt ser hon det som en del av sin process att växa in i den eviga kärleken. Dödsprocessen sätter in, men den skall leda till den eviga glädjen och härligheten. Allt detta verkar mycket högstämt och kanske lite för svårhanterligt för oss.

Men Thérèse använder också ett annat mer alldagligt uttryck, som egentligen säger samma sak, men på ett mer lättförståeligt sätt. På franska uttrycker hon att hela hennes liv går ut på att "*faire plaisir au bon Dieu*", att behaga eller förnöja den gode Guden. Allt som sker kan hon använda för att glädja, behaga, förnöja Gud. Det kanske är lite lättare att ta till sig en sådan ordvändning. Om vi förlorar alla våra pengar vi har spekulerat i Saab kan vi också behaga Gud genom att vilja stå ut med det. Samtidigt får vi inte göra det alltför lättköpt. Det kostar naturligtvis på, men grundattityden är att bruden vill behaga sin Brudgum, för Brudgummen har gjort allt för sin brud. Kristus har offrat sig på korset för att vi skall bli friköpta och nå fram till den eviga härligheten och vi försöker behaga, glädja hans hjärta genom det som livet medför. Grundintentionen är: "Jag vill offra mitt liv till dig, Herre", eller "jag vill behaga dig, Herre. I dag vill jag glädja ditt hjärta". Det uttrycker samma grundattityd, att vi vill besvara Guds kärlek.

Vi vill, som Thérèse säger, hjälpa honom att rädda själar. Genom att vi lever vårt liv som kristna så troget som möjligt, kan vi bära frukt i andra människors liv. Vi får medverka med Kristus som frälsar världen. Det kan här finnas lite accentskillnader mellan en mer katolsk eller ortodox syn och ett mer strikt lutherskt synsätt. Naturligtvis är det Jesus Kristus som är den ende Frälsaren. Det är han som har vunnit nåden för oss. Men vi dras in i frälsningsmysteriet genom att ta emot det och ge det vidare.

Här brukar man i katolsk tradition peka på Marias roll vid korsets fot. Maria står ju där. Egentligen gör hon ingenting, men hon tar emot. Hon förenar sig med den Korsfästes kärlek till världen. Hon lider i och med honom. På det sättet blir hon indragen i frälsningsmysteriet. Något liknande är det med oss. När vi låter Jesus frälsa oss och låter hans nåd tränga in och genomsyra oss och bränna bort vår själviskhet, blir vi indragna i frälsningsmysteriet. Ett mycket älskat musikstycke som ofta spelas i många musikgudstjänster är *Stabat Mater*. Flera kompositörer har tonsatt det. Musikstycket uttrycker att Maria står vid korsets fot och representerar hela den återlösta mänskligheten, som låter Kristi frälsande blod tränga in och förvandla. Maria blir på det sättet också delaktig och fruktbar för frälsningen. Det kan här finnas teologiska accentskillnader, men i grund och botten tror jag att alla kristna inser att när man tar emot frälsningen, gör man det också för de andras skull. Det är inte bara jag som skall bli frälst utan detta skall sprida sig. Det skall samlas till en skatt som Jesus vill ge till alla. Vi vill hjälpa människor att ta emot skatten.

Tanken att vi dras in i frälsningsmysteriet genom att ta emot det och ge det vidare blir mycket tydligt i den sista delen av Thérèses liv när hon offerar sig själv. Samtidigt fortsätter nedbrytningsprocessen, tuberkulosen, som framskrider allt hastigare. Perioden mellan Trefaldighetssöndagen den 9 juni 1895, när hon skrev offerakten, fram till Långfredagen 1896 är en oerhört fridfull och glädjerik tid för henne. Hon får ta ut den fulla påskglädjen redan här på jorden. Hon har förstått sin kallelse i Kyrkan. Hon har förstått hur stor Guds kärlek är och att hennes liv är att ge sig, att offra sig till Brudgummen för världens frälsning.

På Långfredagen hände någonting som för de flesta enbart hade varit jobbigt. Hon får sin första uppkastning av blod. Tuberkulos var tidigare en folksjukdom. Den hade försvunnit, men har nu kommit tillbaka. I Stockholm finns det fler och fler tuberkulosfall. Naturligtvis finns det bättre medicin nu. I stort sett fick en tuberkulospatient då hosta sig till döds i en oerhört smärtsam process. Hur reagerar då Thérèse, när hon får sin första uppkastning av blod. Hon säger: "Jag kände en så levande och klar tro, att tanken på himlen utgjorde hela min lycka". Hon reagerar med glädje och tacksamhet. Hon ser att nu kommer evigheten och himlen närmare. Det kan naturligtvis tyckas främmande och oförståeligt för oss, men Thérèse tolkar allt utifrån offermotivet. Jesus har offerat sig för henne och som svar vill hon offra sig tillsammans med honom, hennes älskade Brudgum.

Utifrån det trospektivet ser Thérèse på döendet som sitt deltagande i Kristi korsoffer. För många kan det låta alltför högt och stort, men det är viktigt att hjälpa dem som håller på att dö att se någon form av motivation och mening i döendet. När man får ledsaga en människa fram till döden kan man se att den icke-troende ser på sin familj och sina anhöriga. Men för de troende är det viktigt att de också får hjälp att infoga sitt döds lidande i Jesu döds lidande och se att det som han gick igenom får de nu dela. Han hjälper oss, eftersom han har lidit för vår frälsnings skull, och vi kan också hjälpa honom att bära korset. Det ser vi hos Simon av Kyrene. På korsvägstavlorna i kyrkan finns det en tavla där Simon av Kyrene kommer fram och tar på sig korset och bär det.

På världsungdomsdagen i Sydney år 2008, då påven samlade ungdomar från hela världen, hade man en korsväg genom hela staden. Ända ute i hamnen hade man en båt där en av korsvägsscenerna utspelade sig. Då kom Simon från Kyrene för att hjälpa Jesus att bära korset. Man hade då utvalt en man som tillhörde Australiens ursprungsbefolkning, aboriginerna, som kanske har lidit mer än de flesta andra folk. De har jagats som kaniner och har ännu idag tjugo eller trettio år lägre medellivslängd än vanliga australiensare. Mannen hade ett känguruskinns på ryggen och bar korset. Det blev mycket åskådligt vad det innebär att Jesus har dött för alla folk och tagit på sig allas lidande. Genom att bära vårt lidande kan vi också lätta Jesu börda. Ett perspektiv som ibland kan vara avgörande är att jag faktiskt kan göra någonting för Jesus.

Här kan vi anknyta till en av Selma Lagerlöfs (1858-1940) jullegender, om den lilla grå fågeln som vill göra någonting för Jesus när han hängde på korset. En fågel kan inte göra så mycket, men den kan ta ut en tagg ur törnekronan. Alltsedan dess har vi fågel rödbröst som har det röda bröstet, eftersom han hjälpte Frälsaren att återlösa världen. Här kan vi också anknyta till Skara som under medeltiden var ett av de stora vallfärdsmålen, eftersom det fanns en törntaggen som bevarades där. Den helige biskopen Brynolf (1248-1317) har gett ut ett helt officium till Kristi törnekrona, som vi får nu fira i vår katolska liturgi den 2 september. Man vet inte om taggen finns kvar, men i Skara har man ett altare där man tror att törntaggen kan vara inmurad. Den försvann under reformationen men räddades kanske.

Temat att hjälpa Jesus att bära korset, att hjälpa Jesus att rädda själar, kan också vara lite ekumeniskt jobbigt. Men ändå ligger det i människans natur att hon vill göra någonting för Jesus. Hon står inte ut att se att han bara hänger på korset. Veronika, som är en icke-biblisk figur, kommer och torkar Jesu anlete, Det motsvarar en mänsklig längtan att göra någonting för den lidande Frälsaren. Det fanns

under medeltiden en annan svensk vallfartsort, i Stockholm, där man hade en bild, Helga lösen, som motsvarade bilden Pieta, där Jesus tas ner från korset och läggs i Marias famn. Här uttrycks samma grundtanke, att Kristi frälsande lidande är någonting som vi vill lindra och hjälpa honom att bära. Här ser man ofta Maria som modell och förebild för varje människa.

När Brudgummen lider och dör för oss kan vi som Kristi brud inte vara likgiltiga. Det kan tyckas vara lite vi kan göra. Vi kan torka ansiktet, ta ut en tagg eller vi kan offra vårt liv tillsammans med honom som Thérèse, som ser tuberkulosens sakta nedbrytande verk som sin delaktighet i Kristi korsoffer. Hon får hans hjälp att bära sjukdomen, men hon får också hjälpa honom att bära korset för världens frälsning. Hon tror att hon som Kristi brud får hjälpa honom att rädda och frälsa världen. Kärlek är alltid ömsesidig.

Motivationen, intentionen förstärks om vi ser på vår dödskamp och vårt dödslidande i detta ljus. Sedan måste vi genast betona att kampen kan gå samman med uppror och förtvivlan. Vi får inte tolka döendet enbart som om jag nu offerar mig och sedan blir allt bra. Men jag får ha kvar grundintentionen när min stund är kommen att lämna detta livet. Hur mycket man än försöker göra döendet lättare, så är det en kamp, men man kan se den i ljuset av Kristi dödsångest. Det finns t.ex. karmelitnunnor som heter Syster Maria av Jesu dödsångest. Det är en del av frälsningens mysterium att också Jesus har svettats blod i Getsemane. Även för honom var det en kamp. "Ta denna bägare från mig. Men inte som jag vill, utan som du vill" (Mark. 14:36). Också denna del av livet, för det är en del av livet, är mycket viktig att se i Kristi ljus, och detta är något som kan bära frukt för världens frälsning. Det är inte bara jag som ligger där och dör på långvården, utan jag är indragen i Kristi frälsningsverk. Jag låter honom återlösa mig. Jag förtärs som ett brännoffer eller, om vi väljer den mer alldagliga bilden, jag får behaga honom.

Vi kan se på hela vårt liv som en förberedelse till döden. Hur många filosofer har inte gjort det? Vi kan tänka på uttrycket "*Sein zum Tode*" av Heidegger (1889-1976). Vi vet från början att vi skall dö och måste på något sätt integrera det i vårt liv. Vi kan inte undfly döden, även om den nutida kulturen till varje pris vill bortförklara den. Man hör ibland människor säga: "Om jag skall dö". Det finns en viss tendens att inte tro att döden kan drabba oss. På dödsannonser kan man se frågan "Varför?", även för någon som blivit nästan hundra år. Vi försöker fylla livet med tidsfördriv för att undgå konfrontationen med döden. TV:n står nästan alltid på i långvården. Då slipper personalen ha för mycket med de jobbiga patienterna att göra. Hela tiden vill man bortförklara och fly undan. Man säger att det är mycket svårt för en patient att få höra från en läkare att livet nu är slut. Man har gjort en undersökning där det framgick att mycket få hade fått veta att det nu var dags för dem. En av våra präster gick och besökte någon. Då kom han in och sade: "Nu skall här dö". Det kunde vara på sin plats, då alla hade varit rädda att säga någonting. Ibland måste man hjälpa människor att förstå att de måste släppa greppet. Sedan vet vi att de döende, som ofta har barn långt borta, väntar med att dö tills barnen har kommit dit. På något sätt kan människan också styra tidpunkten för döden. Man vill försonas, återses och gottgöra. Vi kan bevara något av vår mänskliga frihet också i dödsprocessen.

Då är det viktigt, när man går in i döden, att ha motivationen, intentionen, att jag tillhör Jesus i liv och i död och att jag nu får gå med honom den sista vägsträckan. Han kommer att bära mig, men ibland får jag bära en liten flisa av hans kors och också detta kan bli fruktbart för människor. Ett av de största privilegierna för prästerna är att vara med när mörkret släcks. Många människor som kanske under hela sitt liv har dragit sig undan Gud kan faktiskt öppna sig. Det kan ske stora ting vid dödsbäddar. Därför skall man inte undvika dödsbäddar. Det är tragiskt att så många gör det, att många är rädda för att vara med när människor dör, fastän det ibland kan vara livets viktigaste ögonblick att vara med när någon lämnar det jordiska. De sista ögonblicken i en älskad människas liv kan ha betydelse mycket för vårt liv här på jorden.

Thérèse av Lisieux kommer alltså in i sin sista livsfas, döendets fas. Men efter det att hon har fått påskglädjen, släcks ljuset och hon erfar själens dunkla natt. Hon får till och med förlora känslan av tro. Tron är en naken realitet i överlåtelse till Gud. Men den är ofta ledsagad av en hemkänsla i tillvaron, en behagfull stämning. Ibland kan det vara svårt att skilja trons väsen från de sekundära följderna av tron. Thérèse säger att hon fick smaka gudsförnekarnas torra bröd. Men också det tolkar hon i frälsningens ljus, att hon på ett ställföreträdande sätt får sitta vid ateisternas bord för att genom sin tro hjälpa dem. Hon ser det också som en mystisk delaktighet i det tillstånd av icke-tro, som många människor drabbas av. Hon kände inte tron som något som gav henne hemkänsla och behag i tillvaron utan som en total utblottelse. Det är inte heller någon tillfällighet, för just under denna tid började ateismen bli en mer spridd erfarenhet. Tidigare var det normalt att man trodde på Gud även om man kanske inte alltid var så angelägen att efterfölja honom.

Nu börjar en period i historien då det blir mer och mer sällsynt att tro på Gud. Just då får hon gå igenom erfarenheten att förlora känslan och upplevelsen av tron. Det kan ibland vara en hårfin skillnad. Jag tror att många människor inte riktigt har förstått detta. Jag möter ibland människor som säger att de skulle vilja tro men inte kan. Egentligen är det en trosakt. Tron är ju mer en akt av viljans överlåtelse än en känsla. Men många förväxlar det. Här tror jag att Thérèse kan bli till hjälp för många människor som vill tro men inte känner någonting. Det ger dem ingen känsla eller upplevelse eller erfarenhet.

Thérèse ser förlusten av den kännbara tron som ett ställföreträdande. Hon får dela de icke-troendes mörker och tomhet. Hon får inifrån smaka vad det innebär att Gud är borta, frånvarande. Hon ser att hon får ta den yttersta konsekvensen av att tillhöra de heligas gemenskap, att hon står där för deras skull som inte kan tro och inte har upptäckt tron. Hon ser denna del av sitt liv, denna natt, som en gottgörelsenatt. Hon får å deras vägnar som inte har tagit emot tron eller kunnat ta emot tron stå där och dra ner nåd över dem

Vi kan, för att vara solidariska med våra icke-troende och bli dem till hjälp i deras trosnatt och troskris, få erfara hur det känns att inte ha tron, men ändå ha viljan och göra akterna av tro: "Herre, jag tror på dig, jag överlåter mig till dig fast jag inte känner någonting, fast det inte ger mig någonting, fast jag inte får ut någonting av det".

I vår tid är vi också präglade av konsumentattityden, som innebär att vi hela tiden är mer angelägna att få ut någonting, att det vi är med om skall ge oss någonting. Vi går till kyrkan inte i första hand för att tillbe och förhärliga Gud utan för att få ut lite stämning. Men även om man inte upplever någon stämning i kyrkan skall man ändå gå dit. Man vill ha vackra predikningar och fin psalmsång. Vi kan lätt fastna vid att vilja se vad vi får ut och känner. Ibland kan det vara bra att inte känna någonting och se allt som tomt, mörkt dystert. Då får vi dela något av den Korsfästes lidande. Vi får gå in i hans Getsemanenatt och på ett ställföreträdande sätt dela gudsförnekarnas tomhet och torka. Så tolkar Thérèse det.

Det förhållningssättet kan också vara en hjälp för många i dag som känner att det är så tråkigt att gå i kyrkan, eftersom det inte ger dem någonting och de inte får ut någonting av det. Man kan hjälpa dem att förstå att det kanske är Guds mening att de skall erfara tomheten och torkan för att gå med honom när han bär korset och samtidigt stå där för deras skull som inte kan tro. Här ser vi hur Thérèse konsekvent tolkar allting i ljuset av Brudgummens kärlek till henne. Vi vet att det kan vara svårt att integrera de delar av vårt liv som tycks motsäga trons värld: känslan av att förlora tron, känslan av meningslöshet, tomhet. Allt detta ser Thérèse i Jesu ljus. Det är naturligtvis en nåd att kunna göra det. För oss kan det ofta vara en kamp. Det var det också för henne. Hon säger på ett ställe att när man har med dödssjuka och lidande människor att göra får man inte ställa medicinen för nära. Frestelsen kan bli överhängande att ta sitt liv. Också frestelsen att ta sitt liv fick hon

konfronteras med när smärtorna blev för svåra. Men hon bevarar grundintentionen att se på allt i sitt liv som någonting som för henne närmare Kristus, och inte bort. Det är något som vi också kan ta till oss. Vi får tro att allt som vi möter i vårt liv kan föra oss allt djupare in i föreningen med Jesus Kristus och samtidigt göra oss mer hemmastadda i gudsfolket, i Kyrkan.

Herre, sänd oss din Ande, så att vi i hans ljus förstår vårt liv i alla dess aspekter och upptäcker att du alltid är med vare sig vi ser dig eller ej, vare sig vi hör dig eller ej. I Faderns och Sonens och den Helige Andes namn. Amen.

Föredrag IV

Himmelske Fader, lär oss söka din Son, att följa i hans fotspår och göra honom känd och älskad. I Faderns och Sonens och den Helige Andes namn. Amen.

Vi har nu kommit fram till den sista anhalten i Thérèse av Jesusbarnet och det heliga Anletets liv och budskap. Men först en kort repetition, eftersom det är mycket viktigt att vi har med oss hela den dogmatiska bakgrunden för hennes liv. I hennes liv ser man mycket tydligt hur trossanningar blir kött och blod. En av helgonens uppgifter är att illustrera, tydliggöra, det som är Kyrkans trosskatt.

Vi började med ett bibliskt begrepp, frälsningshistorien, att vårt liv här på jorden är en historia och att Gud verkar där. Naturligtvis finns det andra aktörer som ibland vill framhäva och ibland dölja Guds handlande. Men som kristna tror vi att Gud är den som i sista hand leder historien tvärs igenom det mänskliga. Tvärs igenom allt det andra anar vi Guds omsorg och Guds pekfinger. Det är vår personliga historia, Kyrkans historia och världens historia. Gud är själva horisonten, den som håller allt i sin hand. Det är en biblisk grundkategori.

Det andra begreppet är också en biblisk grundkategori, som innebär att vi tillhör Guds folk och att Gud samlar oss till en gemenskap, eftersom han själv är gemenskap. I sin enhet är Gud en treenig gemenskap mellan Fadern och Sonen i Anden. Därför återspeglas det i Kyrkans liv som Guds folk att Gud använder andra människor för att frälsa, helga och rena oss och vi är indragna i detta heliga nätverk. I det gamla förbundet börjar det med Israels folk, det utkorade folket. Men sedan vidgas det och i nya förbundet blir det ett universellt, globalt, katolskt, ekumeniskt folk. Alla dessa ord är egentligen synonyma. Gud vill att alla folk skall bli frälsta i Kristus.

Det tredje steget är att Kyrkan också är Kristi brud och att vi som lemmar i Kyrkan också har det innerliga brudförhållandet till Jesus Kristus. Vi får se lite bortom språket för att komma fram till den djupa verkligheten, att den djupaste kärleksrelationen är den till Kristus. Det återspeglas på det mänskliga planet i brudens och brudgummens ömsesidiga kärlek. Denna brudmystik har man alltid sett på tre stadier: Kyrkan som vi ser hos Paulus, Guds folk som vi ser redan i Höga Visan, men samtidigt är det något som konkretiseras i den enskilda människan eller själen, *anima ecclesiastica*, den kyrkliga själen som fäderna talar om och som Kristus har frälst på sitt kors och vill helga under hela hennes liv. Urbilden av detta ser vi i Jungfru Maria. Här ser vi själva kronan på detta verk, hon som helt och fullt är frälst och befriad. Men också detta vill Kristus låta komma oss till del.

Då är vi framme vid den sista bibliska kategorin och begreppet. Det är Kyrkan som Kristi kropp, Kristi mystiska kropp, som vi också ser hos Paulus. Vi är så innerligt förenade med Kristus genom vårt dop att vi är infogade i hans mysterium. I denna kropp har vi vår plats, vår uppgift. Där hör vi hemma. Därför talar fäderna om *Christus totus*, den totale Kristus, Kristus med hans mystiska kropp. Brudföreningen är så total att bruden blir ett med sin Brudgum. Naturligtvis förblir hon mänskligt svag, men förvandlad, helgad, renad i Kristus.

Det är denna verklighet, Kristi mystiska kropp som också utgör den fjärde etappen i Thérèse av Jesusbarnets väg. Naturligtvis går det in i vartannat, men mot slutet av hennes liv blir själva grundkallelsen för henne att upptäcka sin kallelse i Kristi mystiska kropp. Återigen är vi inte i första hand åtskilda individer utan är infogade i ett närverk, i ett sammanhang, i de heligas samfund där Kristi nåd pulserar mellan lemmarna, så att vi förmedlar nåden mellan varandra. Den tanken är bra att ha inför ögonen när vi sitter tillsammans som kristna. Där en eller två är samlade är Kristus ibland oss. Vi förmedlar nåden till varandra när vi sitter i kyrkbänkarna. Vi tänker kanske inte på det alltid men det är en viktig tanke, speciellt om det är någon som irriterar oss och prasslar för mycket med psalmböckerna eller med radbandet. Vi kan ibland bli irriterade på varandra. Men vi får se det som en väckarklocka och bli påmind om Kristi närvaro, om någon går oss på nerverna eller irriterar oss. Vi kan förvandla våra naturliga känslor till något bättre. Allting i skapelsen och i nåden pekar vidare. Det gäller att se på sina bröder och systrar som med-lemmar, lemmar med oss i Kristus. De har betydelse för min frälsning och jag för dem. Vi tar emot Kristus gemensamt. Han är inte bara till för mig utan han vill använda de andra för mig och mig för de andra. Det finns ett flöde av nåd, godhet och sanning som pulserar i kroppen. Denna bibliska tanke är mycket viktig.

När vi lämnade Thérèse var hon mitt inne i den mörka natten. Hon tyckte sig ha förlorat känslan av tro. Allt tycktes mörkt som i en tunnel och Gud tycktes oändligt långt borta. Men samtidigt som hon erfor förlusten av den kännbara tron bevarade hon sin längtan att älska och bli älskad av Kristus. När tron tycks svalna, kan ibland kärleken och hoppet styrkas. Vi talar om de teologala dygderna, tro, hopp och kärlek, som våra instrument för att komma i kontakt med Gud. Ibland tycks tron vara starkast. Ibland kan det vara kärleken och ibland hoppet. Det kan också vara lite olika för olika människor. Därför är det viktigt att vi ser det djupa sambandet mellan de teologala dygderna. När vi prövas på ett område kan vi stärkas på ett annat. Det kan vara en stor hjälp i trosprövningen att veta att vi kan växa i kärlekens längtan efter att komma Gud nära. Det är det som Thérèse erfar.

Thérèse ser sin oändliga fattigdom och oförmåga, hon som till synes inte ens kan tro, utan tron är bara något hon hoppas och längtar efter. Hon erfar en tomhet, en utblottelse, men ändå längtar hon samtidigt efter att ge sig helt till Jesus och stå till hans förfogande. Ibland kan vi erfara denna dubbelhet inom oss. Vi ser så tydligt vår fattigdom, oförmåga, och brist, men det gör oss inte frustrerade. Det får oss inte att tappa modet, utan tvärtom kan vi hoppas ännu mer på Jesus och inte på oss själva. Här tror jag att Thérèse är det katolska svaret på Luther. När vi ser vår oförmåga, svaghet och synd får det oss att hoppas ännu mycket mer på Jesus Kristus och hans frälsning.

Samtidigt är det här som många människor tappar modet, försvinner från Kyrkan och drar sig undan. De kan liksom inte hantera en sådan trosprövning. Därför är det något av det viktigaste för oss att hjälpa människor i förkunnelse och själavård att förstå vad det handlar om. Annars kan de mycket lätt tolka det som om Gud har övergivit dem, som om de inte längre tror, speciellt i vår individualistiska tid när vi ofta ser tron som något vi kan känna, uppleva och få ut någonting av. Det är en mycket viktig sak att komma ihåg när vi talar med människor i vår tid, att de ofta reducerar tron till en hemkänsla i Guds värld, att man känner sig väl till mods eller något liknande. Det kan vara svårt att sätta fingret på den ömma punkten. Men att erfara trons nakenhet, tomhet och torka är faktiskt väsentligt för att kunna växa djupare in i Kristus-föreningen. Därför skulle vi egentligen jubla, när ljuset släcks och vi hamnar i den mörka tunneln. Men det gör vi inte, för vi måste först bli så utblottade att vi är "som en nål utan tråd" som Hjalmar Ekström (1885-1962) sade. Om vi omedelbart kommer med Johannes av Korset och hänvisar till ett speciellt kapitel och säger att så skall det vara, är det lite för enkelt. Natten anpassar sig efter personen för att vi verkligen skall erfara vår totala oförmåga och vårt totala beroende. Så småningom kan det växa fram en längtan, ett hopp som träder i funktion i natten. Kanske det enda vi har kvar är hoppet att Gud ändå skall älska oss fast allt talar emot.

Det är något av detta som sker hos Thérèse av Jesusbarnet i den dunkla natten. Hon skriver den 8 september 1896 ett brev till en av systrarna i klostret. Man brukar säga att det är ett av den moderna spiritualitetens viktigaste brev eller skrifter. Man har ibland jämfört det med det kommunistiska manifestet, som kom ungefär samtidigt. Man har kallat brevet det kontemplativa, katolska manifestet, eftersom det finns en slags beröringspunkt med det kommunistiska. Kommunismen talar om att allt skall bli gemensam egendom. Vi skall inte ha någon privat egendom, medan man i det katolska manifestet talar om att i Kyrkan har vi de andliga skatterna gemensamma. Man kan säga att det är en korrigerings.

Det ligger någonting i att människan längtar efter att ha allt gemensamt och att vi skall dela allt. De jordiska skatterna är mycket svåra att dela upp på ett rättfärdigt sätt. Men de andliga skatterna, Kristi frälsningsverk, är något vi har gemensamt. Därför skulle man kunna kalla Thérèses skrift ett kontemplativt, katolskt manifest som tar vara på det frö av sanning som finns i det kommunistiska manifestet: människans längtan efter ett universellt brödraskap. Thérèse bygger på det gemensamma i frälsningsmysteriet och inte på det gemensamma i jordiska tillgångar. Sedan är det en annan sak att tillgångarna borde fördelas bättre. Thérèse säger att det finns ett universellt brödraskap i Kristus och att vi i den mystiska kroppen, vilken uppgift vi än har, hör samman och binds samman av hans kärlek.

Thérèse börjar sitt brev så här: "Att vara din brud, o Jesus, att vara karmelit, att genom min förening med dig vara moder till själarna, det borde räcka för mig ... Men det gör det inte ... Dessa tre privilegier är visserligen min kallelse: karmelit, brud, moder. Men jag känner också andra kallelser inom mig: jag känner kallelse till krigare, präst, apostel, kyrkolärare, martyr, kort sagt, jag har behov och lust att för dig, Jesus, utföra heroiska gärningar ... O Jesus, min kärlek, mitt liv ... hur skall jag kunna förena dessa motsättningar? Hur skall jag förverkliga min lilla själs önsknings?"

Thérèse har dessa stora, helt orealistiska önsknings. Hon vill göra allt för Jesus. Så räknar hon upp alla dessa olika kallelser i Kyrkan. Samtidigt ser hon sin svaghet, sin oförmåga. Här ser vi något av det dubbla i människan. Samtidigt som vi inser vår svaghet, brist, synd och oförmåga kan vi känna en oändlig längtan och ett oändligt hopp att få göra och ge allt till Jesus Kristus, att han skall använda oss i sin tjänst så att vi blir fruktbara i Kyrkan. Vi kan också erfara denna paradoxala dubbelhet. Man ser sitt misslyckande på många plan. "Jag som inte ens kan var sams med mina närmaste eller stå ut med de andra i församlingen längtar ändå efter att ge mitt liv till Jesus och omvända världen till honom". Man ser och förstår det stora, oändliga som Jesus Kristus har gjort för oss och vad han vill göra genom oss samtidigt som man är smärtsamt är medveten om sin egen begränsning, svaghet och synd. Vi får tolka detta på det mystiska planet.

Thérèse vill göra allt för Jesus. Hon räknar upp dessa kallelser. Vi får mer se det som en bildlig längtan att hon skulle vilja göra allt för Jesus. Samtidigt inser hon att hon inte kan göra det. Hon kan inte vara både krigare, präst, apostel, kyrkolärare, karmelit och allt det andra. Det är något av kärlekens berusning hos en förälskad som säger: "Du är den vackraste, den underbaraste". Man vet att det är överdrift, men den äkta kärleken vill göra allt för den älskade och ge allt. Samtidigt som Thérèse har denna längtan säger hon: "Finns det en mindre, vanmäktigare själ än min?" Hon inser till fullo att hon ingenting förmår, ingenting kan. Vad gör hon då? Som alla goda protestanter läser hon Bibeln. "Min blick föll på första Korintierbrevets tolfte och trettonde kapitel. I det första läste jag, att inte alla kan bli apostlar, profeter, lärare osv., att Kyrkan är sammansatt av olika lemmar, och att ögat inte på samma gång kan vara en hand ... Utan att fälla modet läste jag vidare och fann lindring i denna mening: 'Sträva ivrigt efter de nådegåvor som är störst. Men nu vill jag visa er ytterligare en väg, en övermåttan härlig väg.' Och så förklarar aposteln, att de största gåvorna är intet utan kärleken, att kärleken är den yppersta vägen, som med säkerhet leder till Gud."

I Bibeln finner Thérèse svaret på sin längtan. Uppenbarelsen vill ge oss svar på våra frågor. Det är inte alltid vi omedelbart hittar exakt rätt bibelcitat. Ibland kan det dock hända, eller rättare sagt, det beror ofta på hur vi läser. Vi får tro att Bibeln är Guds tilltal till oss och att vi alltid där kan finna en väg, en öppning. Thérèse fortsätter: "Äntligen hade jag funnit ro. Då jag kände igen mig i Kyrkans mystiska kropp, hade jag inte känt igen mig i någon av de lemmar som Paulus beskriver, eller snarare, jag ville känna igen mig i alla". Hon ville ju göra allt för Kristus. Hon ville göra allt tänkbart för att glädja hans hjärta och behaga honom. Då räckte det inte att bara vara en hand eller en fot. Hon fortsätter: "Kärleken gav mig nyckeln till min kallelse. Jag förstod, att Kyrkan har ett hjärta, och att detta hjärta brinner av kärlek. Jag förstod, att endast kärleken får Kyrkans lemmar att handla, att om kärleken slocknade, skulle apostlarna inte längre förkunna evangelium och martyrerna vägra att utgjuta sitt blod ... Jag förstod, att kärleken innesluter alla kallelser, att kärleken är allt, att den omfattar alla tider och alla orter, kort sagt, att den är evig! ... Då utbrast jag i min översvallande glädjeyra: O Jesus, min Kärlek, äntligen har jag funnit min kallelse, min kallelse är kärleken! Jag har funnit min plats i Kyrkan, och det är du, min Gud, som gett mig den: i min moder Kyrkans hjärta skall jag vara kärleken, och därmed blir jag allt ... min dröm blir verklighet!!!"

Thérèse ser alltså att om hon verkligen lever i Kyrkans hjärta som ständigt pulserar av kärlek till Brudgummen, kan hon vara allt detta. Samtidigt som hon är den vanmäktigaste och svagaste av själar kan hon göra allt för Jesus, inte av egen kraft, men eftersom hon där tar emot den kärlek som strömmar från Jesu Hjärta, från Brudgummens Hjärta till brudens hjärta. Hon står där med två tomma händer och fångar upp all denna kärlek som hon sedan låter gå vidare ut i kroppen. Från hjärtat passerar blodomloppet och levandegör kroppen. Här upptäcker Thérèse både Kyrkans djupaste mysterium och sitt eget - att hon är så identifierad med Kyrkans hjärta att hon ständigt kan ge Jesus det hon får av honom och sedan låta det pulsera i hela Kyrkan. Hon ser och inser att Kyrkan har denna personliga aspekt.

Kyrkan är inte bara en organisation eller institution utan det är ett personligt mysterium där Thérèse är Kristi brud och identifierar sig till den grad med Kyrkan att hon blir Kyrka. Hon blir *anima ecclesiastica* eller *cor ecclesiasticum*, det kyrkliga hjärtat. Språket kan vara lite främmande för många människor i vår tid, men själva innebörden av detta är något evigt som människor kan ta till sig. Oavsett vad vi gör, vem vi är, vad vi klarar av genom våra brinnande önskningar kan vi finna vår plats i Kyrkans hjärta. Det är den plats Jesus har reserverat åt oss ungefär som för lärjungen som vilade vid Jesu Hjärta.

Det uttrycker något av den djupa, vänskapliga gemenskapen, som samtidigt bär frukt, en apostolisk längtan. Vi såg från början att Thérèse hade en själätörst. Jag tar inte emot bara för min egen skull utan för att jag vill att Jesus skall bli älskad av alla. Då är den bästa positionen att bli kvar i Kyrkans hjärta. Man brukar säga att det inte är någon tillfällighet att Thérèse tillhör en kontemplativ gemenskap, där man inte gör någonting som syns, hörs och märks. När folk besöker t.ex. ett karmelitnunnekloster frågar de ofta systrarna vad de gör hela dagarna i klostret. Då säger systrarna att de inte gör någonting utan bara låter sig älskas för världens skull.

Vi lever i en kultur där man alltid måste göra en mängd saker. Vår identitet ligger mer i vad vi gör än vad vi är. Det orsakar mycket lidande, för om man ingenting har att göra, då är man ingenting längre. Att vara arbetslös är alltid jobbigt. Men om identiteten bara är knuten till det man gör, blir det ännu värre. Också människor som pensioneras kan ibland gå igenom samma kris. Man har liksom byggt upp sin existens kring det man gör och inte kring det man är. Det är någonting som många människor i vår tid utan att riktigt märka det har fastnat i. Det kan vara likadant i kyrkan. Där gör man en massa saker. Men om man inte är någonting, då förflyktigas allt när man inte längre får den uppgift man haft.

Här kan Thérèse vara till stor hjälp, när det går upp för oss att det inte i första hand är vad vi gör, åstadkommer och presterar som är viktigt utan vad vi är i Jesu ögon. Det kontemplativa ordenslivet skall påminna oss om att Kyrkan inte i första hand är en organisation, där man gör en massa saker, utan där är man till för att förhålliga Gud genom att låta sig älskas av honom. Vi går inte till en gudstjänst för att göra någonting, sjunga och bläddra i psalmböcker och läsa upp en massa böner, utan vi går dit för att ta emot Guds kärlek och tillbe honom. Det är lite svårare för vår mentalitet att ta till sig, eftersom vi är inriktade på att det skall göras så mycket, det skall vara så mycket prestation och effektivitet. Men det kan bli till evangelium för många människor i vår tid att inse att det viktigaste är att vara. Kanske kan man just i en kristid, när man inte har så lätt att få jobb, vakna till och se att man inte förlorar sitt existensberättigande bara för man just nu inte gör så mycket.

Är vi då i Kyrkans hjärta, är vi som brännoffret, som rökelsen som stiger upp, och då gör Gud någonting i och genom oss. Vi står till förfogande. Thérèse av Jesusbarnet har för många människor blivit den som har hjälpt dem att förstå evangeliets djupaste hemlighet. Hon har också kunnat mildra splittringen med Luther genom att betona Guds handlande. Våra förtjänster, våra verk betyder ingenting i jämförelse med det Gud gör, samtidigt som vi genom hans nåd blir aktiverade i Kyrkan. Vi får medverka genom vår bön men också genom vår utblottelse och oförmåga. Bara det att vi låter Gud handla i oss är ett uttryck för att frälsningen sker, att frälsningen pågår. Vi kan säga att Thérèse med "den lilla vägen" hjälper människor att finna sin plats i Kyrkans hjärta vilken konkret uppgift de än har eller inte har i Kyrkan. Det är inte så mycket fråga om det som syns och märks och hörs utan om den inre attityden, att vara där och låta Jesu kärlek, Jesu Hjärta få sitt eko i vårt hjärta.

Kardinal Newmans (1801-1890) valspråk var: *cor ad cor loquitur* (hjärta talar till hjärta). Det förhållningssättet blir mycket tydligt hos Thérèse av Jesusbarnet. När vi är i Kyrkans hjärta, kan vi också lyssna till hjärtslagen i Jesu Hjärta och låta hans kärlek pulsera inom oss och vidare ut i Kristi mystiska kropp. Man ser också de kontemplativa, monastiska klostren som en slags blodcentraler i Kyrkan, ett maskinrum som får nåden att pulsera. Därför har man också, som vi sade, utnämnt Thérèse av Jesusbarnet till skyddshelgon för missionerna. Faktiskt brukar man i missionsländer vara mycket angelägen att få kontemplativa kloster, eftersom de kan sprida den andliga verkligheten till de lokala kyrkorna. Utan en sådan kraftcentral är det som om någonting fattas i Kyrkans liv. Det gäller också vårt stift. Samtidigt är det ganska intressant att dessa kloster ofta får en djupt ekumenisk betydelse. Man ser då till det djupaste som förenar och inte bara till det som skiljer. De kontemplativa klostren där man ingenting gör, gör stor skillnad i Kyrkan.

Därför är det märkligt att när Kyrkan förföljs är det ofta dem man har stängt. Hur många kontemplativa kloster stängde inte Hitler (1889-1945) och Stalin (1879-1953)? Man skulle kunna tänka att de klostren gör ju ingen skada. Munkarna och nunnorna sitter bara där och ber inom sina murar. De står inte på barrikaderna och predikar utan de är bara där. Men alla som bekämpar kristendomen, tron och Kyrkan inser att de är de farligaste av alla. I vår nutid har man börjat masskanonisationer för martyrer från förföljelserna i Spanien, Mexiko, Östeuropa. Det finns förvånansvärt många martyrer bland munkar och nunnor som levde ett helt avskilt liv.

Eftersom vi talar om franska karmelitnunnor, kan vi nämna karmelitnunnorna i Compiègne under franska revolutionen. Det är en autentisk historia, som har romantiserats t.ex. genom Georges Bernanos (1888-1948): *Dialogue des Carmélites* och Poulenc's (1889-1963) opera. Den har spelats förvånansvärt många gånger både i Malmö, Göteborg och Stockholm. Det är en opera som lite romantiserat skildrar karmelitsystrarnas martyrium, men i stort sett bygger den på en autentisk händelse, när systrarna i Compiègne arresterades och avrättades.

I Bernanos' opera utmejslas två gestalter: priorinnan och den lilla novisen Blanche. Priorinnan var en kraftfull kvinna som ledde sina systrar i klostret, medan den yngsta novisen; Blanche, drog sig undan

när förföljelsen kom. Hon var en liten varelse som var rädd för allt möjligt. Det berättas att priorinnan, som dog innan systrarna avrättades, fick en fruktansvärd dödskamp. Den modiga, tappra kvinnan kunde inte hålla tillbaka sina ångestskrin som ekade i hela klostret, och alla var förvånade eftersom hon alltid hade varit en stark och tapper kvinna. Sedan kommer arresteringen och domen, som blev dödsstraff för alla systrarna. Det skildras mycket teatraliskt att giljotinen är rest och den ena systemen efter den andra går upp för att avrättas. Medan de går upp sjunger de *Salve Regina*. Först hör man många röster, men de blir allt färre och färre. När man tror att sången är slut hör man i folkmassan en liten, späd röst som fortsätter att sjunga. Det är den räddhågade novisen Blanche som fått styrka att stämma upp sången. Det förklaras som att priorinnan bytte död med novisen Blanche. I de heligas samfund kan man så att säga också byta död. Den som är starkare kan ta på sig en svag människas död. Man kan alltså byta död. Det är naturligtvis någonting man kan diskutera om det verkligen är möjligt. Men vid dödsbäddar kan vi tänka oss att det inte är helt omöjligt att man kan hjälpa någon att gå igenom döden genom förbön och stöd och samtidigt ta på sig någonting av en annans dödsångest.

Det är en evig sanning att när Kristus och Kyrkan förföljs angrips ofta de till synes ofarliga klostren, de som inte har någon direkt uppgift i samhället, de som inte syns och märks. De som förföljer Kyrkan tycks bekräfta att det är här de troende hämtar kraft och därför måste de förgöras. Det är intressant att se genom hela Kyrkans historia att de här klostren drabbas mycket hårt. När man väljer att stänga kloster är det ofta de kontemplativa som stängs, alltifrån Josef II (1741-1790) i Österrike till Hitler. Det var de klostren man stängde först eftersom man sade att de var onyttiga och inte behövdes.

Samtidigt ser man i missionsländerna hur viktiga dessa kloster är för att sprida tron. Därför var karmelitnunneklostret i Glumslöv det första kloster man upprättade i Sverige efter reformationen. På den tiden var det ännu klosterförbud i Sverige, och det varade i princip ända till 1977. Det fanns andra ordnar som kom in, men det skedde då under täckmantel av t.ex. sjukvård eller gästverksamhet. Karmelitsystrarna gjorde ingenting. De kunde inte säga att de undervisade barn eller tog hand om sjuka. Märkligt nog lyckades de få dispens från både riksdag och regering. Men när man läser riksdagsprotokollen får man bekräftat att dessa nunnor ansågs vara farliga och att man skulle akta sig för dem. Man ville inte få in dem i vårt land, eftersom de då skulle kunna underminera ordningen. När de till sist fick dispens var det med ett förbehåll, att alla systrarna måste vara svenska medborgare och ha en viss ålder. Det illustrerar att man inser att dessa systrar inte är några ofarliga mähän utan att de kan underminera ett samhälle där man bara är inriktad på att göra. Också nu försöker man upprätta kontemplativa kloster lite varstans i världen, där Kyrkan har det svårt. På arabiska halvön har man gjort försök. I Gulfstaterna har man nu möjlighet att bygga kyrkor, men man har inte haft möjlighet att stifta något kontemplativt kloster. Däremot skall man nu bygga en stor kyrka i Bahrain till Vår Fru av Arabiens ära.

Vi får tro att det inte bara är de kontemplativa klostren med deras munkar och nunnor som får leva i Kyrkans Hjärta utan den platsen är reserverad för var och en. När det går upp för oss att det är så lite vi kan göra för Jesus – vi skulle vilja göra allt, men vår svaghet, bräcklighet och oförmåga gör det omöjligt för oss att förverkliga alla våra önskningar att göra något stort för Jesus – kan vi i alla fall vara i Kyrkans hjärta, tätt vid Jesu Hjärta. Vi kan finna vår plats där. Vi kan ta emot hans kärlek å hela Kyrkans vägnar och hela världens vägnar. Då kommer de två tomma händerna till pass. Om vi står inför Gud i bön med två tomma händer och låter kärleken strömma ner, då strömmar den vidare. Då blir vi så att säga en del av detta Hjärta som pumpar ut tro, hopp och kärlek till Kyrkan utan att vi egentligen gör någonting. Vi är bara där. Sedan kan det hända att vi kanske också har en aktiv uppgift, men det är en annan sak. Här är det tal om den djupaste identiteten i det vi är. Det är viktigt att understryka i vår tid eftersom många har knutit sin identitet mer till vad de gör än vad de är. Ofta

är den första frågan man får när man möter någon ny person vad man gör. Gör man då ingenting så är man ingenting.

Vi får hjälpa människor att upptäcka att deras djupaste identitet ligger i det de är. I Kyrkan får vi alla trängas i Kyrkans hjärta. Det är öppet för alla. Men för att nå dit måste vi också kunna avstå från våra förmågor, gärningar, resultat och prestationer. Det kan vara en viss svårighet. Vi vill ju gärna tillgodoräkna oss det vi gjort. Vi har ju varit med i syföreningen i fyrtio år eller i alla fall hjälpt till att dela ut församlingsblad. Vi har stått ut med alla de jobbiga kyrkoherdarna som har varit här, skulle vi inte ha presterat någonting? Det är så lätt att ta till någonting och säga att vi har i alla fall gjort det och det. Att bli totalt utblottad på prestationer, gärningar, resultat är det som sker i den dunkla natten. Vi är tiggare vid Jesu fot. Vi har ingenting att komma med eller tillgodoräkna oss, utan allt är nåd, *tout est grâce*. Vi står där inför Gud i vår fattigdom, men inte helt utan barnets charm.

Så återvänder vi till barnet. Thérèse är både Guds barn och Kristi brud och hon har sin plats i Kyrkans Hjärta. Alla dessa bibliska kategorier går samman. Det underbara är att i Kyrkan får vi vara allt för Jesus. Vi kan inte göra allt, men vi får vara allt eftersom Jesus är allt för oss. På så sätt får vi tro att det också finns en dold fruktbarhet. Det ser vi mycket tydligt i Thérèses liv. Vi talade om rosenregnet och om att otaliga människor har fått hjälp av henne att se på sitt obetydliga liv som något vackert och stort, att upptäcka att det är underbarare att vara Guds barn än att prestera en massa saker och att vi på det sättet kan bidra till världens frälsning om vi står kvar vid Jesu kors tillsammans med Jungfru Maria och tar emot Guds nåd för världens räddning.

Hos lilla Thérèse kan vi bortom det språk som ibland kan vara lite jobbigt för oss – vi är ju mer korthuggna och det får inte vara för blommigt och romantiskt språk – ana ett djupt, universellt innehåll, som gör att hon också på våra breddgrader kan slå an en sträng, inte minst på det ekumeniska planet. I Kyrkans hjärta ser vi det som förenar, binder ihop, binder oss vid Jesus och med varandra. Vi märker ofta att det är den formen av ekumenik som just nu tycks fungera bäst, den så kallade andliga ekumeniken. Vi får tro att vi i Kyrkans hjärta får en försmak av den fulla enheten.

Jag tror att vi i många avseenden kan få hjälp av Thérèse att bli kvar i det som hon kallar *confiance amoureuse*, en kärleksfull förtröstan. Helgonen har ofta en lite snärtig sats som kan hjälpa oss helt konkret att leva i Jesu ständiga närhet. Johannes av Korset talar om *atención amorosa*, en kärleksfull medvetenhet. Men egentligen är det samma sak: att vi förtröstar på Jesus Kristus och hans frälsning. Vi gör det med hjälp av hans egen kärlek, så att det inte bara är vår egen mänskliga kärlek. Om vi lever i Kyrkans hjärta har vi del av Jesu kärlek som hela tiden flyter in och flyter över i Kyrkan. Det är ju den som pulserar i Kyrkan och håller Kyrkan vid liv. Det är den som håller oss alla vid liv, när vi upptäcker att vi hela tiden kan låta oss älskas av honom.

Vi kan låta kärleken pulsera mellan oss i Kyrkan. Då sker något stort. Så titta gärna lite extra på den som sitter bredvid er och tänk att där kan jag möta något av Kristi kärlek. Jag får våga tro att även den människa jag aldrig har sett och som kanske på ett annat plan är min motståndare eller kanske röstar på ett annat parti ändå kan förmedla Jesu kärlek. Vi kanske tycker att någon är speciellt jobbig eller så blir vi avundsjuka på någons vackra klänning. Det alltför mänskliga försvinner när vi upptäcker att vi tillsammans får plats i Kyrkans hjärta. Även om vi har olika funktioner är det detta som håller oss ihop. Därför tror jag att Thérèse på många sätt kan göra vårt kristna liv lite mer konkret. Kom också ihåg trappan! Vi försöker gå upp och rutschar ner, men modern lyfter upp oss. Thérèse har så många små historier liksom Jesus själv har parabler som hjälper oss att se mer konkret på det kristna livet.

Vi ber till sist om hennes förbön och hjälp att leva till Jesu ära och behaga honom.

Herre, Jesus Kristus, du har givit oss en liten syster, Thérèse av Jesusbarnet. Hjälp oss att tillsammans med henne bli kvar i Kyrkans hjärta. Hjälp oss att som hon vara ett barn som ständigt försöker gå kärlekens väg. Hjälp oss att som hon vara en brud för ditt Hjärta, där du fullbordar ditt frälsningsmysterium, och hjälp oss att se på hela vår historia som din frälsande kärleks historia där du ögonblick för ögonblick ger oss nåd i överflöd, frälsningen i dess fullhet och den kärlek som aldrig skall ta slut. I Faderns och Sonens och den Helige Andes namn. Amen.